

Odnos percepcije "helikopter" roditeljstva i prilagodbe mladih u razdoblju predodraslosti

---

Ilijić, Iva

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:407819>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

Odjel za psihologiju

Diplomski sveučilišni studij Psihologije (jednopedmetni)

Iva Ilić

Odnos percepcije "helikopter" roditeljstva i prilagodbe mladih u razdoblju predodraslosti

Diplomski rad

Zadar, 2020.

Sveučilište u Zadru
Odjel za psihologiju
Diplomski sveučilišni studij Psihologije (jednopedmetni)

Odnos percepcije "helikopter" roditeljstva i prilagodbe mladih u razdoblju predodraslosti

Diplomski rad

Student/ica:

Iva Ilijić

Mentor/ica:

Doc.dr.sc. Ivana Macuka

Zadar, 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Iva Ilijić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Odnos percepcije "helikopter" roditeljstva i prilagodbe mladih u razdoblju predodraslosti** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 24. veljače 2020.

Odnos percepcije "helikopter" roditeljstva i prilagodbe mladih u razdoblju predodraslosti

Sažetak

Izraz tzv. *helikopter roditeljstva* se pojavio posljednjih godina s ciljem opisivanja roditelja koji kontroliraju svoju djecu na jedinstven način donoseći važne odluke umjesto svoje djece ili rješavajući probleme koje su njihova djeca sposobna riješiti. Ovakvo kontrolirajuće ponašanje roditelja posebno je teško odrasloj djeci koja su u razdoblju predodraslosti, budući da je to doba u kojem je iznimno važna autonomija i istraživanje različitih mogućnosti. Rezultati istraživanja u ovom području opisuju brojne korelate *helikopter roditeljstva* i prilagodbe mladih u razdoblju predodraslosti, među kojima su najčešće niže zadovoljstvo životom i viša zastupljenost depresivnih simptoma. Međutim, rezultati istraživanja doprinosa *helikopter roditeljstva* nisu konzistentni, te se često kao razlog navodi izraženost roditeljske topline u odnosu roditelja i djece, pored kontrole. Stoga je cilj ovog istraživanja utvrditi odnos percepcije *helikopter roditeljstva* i nekih mjera psihološke prilagodbe (zadovoljstva životom i depresivnosti) mladih u razdoblju predodraslosti uz kontroliranje dimenzije topline u odnosu roditelja i mladih. U sklopu istraživanja validirana su dva upitnika, *Upitnik helikopter roditeljstva (Helicopter Parenting Scale, Padilla-Walker i Nelson, 2012)* te *Upitnik percepcije roditelja (Perceptions of Parents Scale, Grolnick, Ryan i Deci, 1991; Robbins, 1994)* iz kojeg je korištena subskala procjene topline majki i očeva. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 495 osoba u dobi od 18 do 25 godina, odnosno 431 djevojka i 64 mladića. Analize razlika ne potvrđuju razlike u procjenama *helikopter roditeljstva* očeva i majki i depresivnosti kod mladića i djevojaka, ali djevojke percipiraju više razine topline roditelja i navode više razine zadovoljstva životom u odnosu na mladiće. I mladići i djevojke percipiraju više razine majčinog *helikopter roditeljstva* i topline u odnosu na očeve. Procjene topline roditelja (ali ne i *helikopter roditeljstva*) značajno koreliraju sa zadovoljstvom životom i depresivnosti mladih. Testiranjem moderatorske uloge topline majki i očeva utvrđeno je da jedino procjena očeve topline moderira odnos *helikopter roditeljstva* očeva i depresivnosti na poduzorku djevojaka.

Ključne riječi: helikopter roditeljstvo, roditeljska toplina, zadovoljstvo životom, depresivnost

The relationship between perceived "helicopter" parenting and young adults adjustment

Abstract

The expression *helicopter parenting* has, for some time, been used for describing parents who control their children in unique ways, by making important decisions for them and solving their problems. This sort of controlling parenting is especially hard for emerging adult children, considering this is a time when autonomy and exploring possibilities is very important. Research in this area has been focused on exploring different relationships *helicopter parenting* has with different child adjustment indicators, most notably lower life satisfaction and higher depression. However, findings in this field have not been consistent. One of the proposed reasons for the inconsistency is the moderating presence of parental warmth in *helicopter parenting* practices. The goal of this research is to determine the relationship between perception of *helicopter parenting* and some measures of child adjustment (depression and life satisfaction) while taking into consideration levels of parental warmth. As part of the research, Helicopter Parenting Scale (Padilla-Walker i Nelson, 2012) and Perception of Parents Scale (Rollick, Ryan i Deci, 1991; Robbins, 1994, out of which) were validated. All together, 495 emerging adults between the ages of 18 and 25 participated in the survey, out of which 431 were female. No differences were found between males and females in levels of depression and the perception of their mothers' and fathers' *helicopter parenting*, but the results did show that females perceive higher levels of parental warmth and are more satisfied with their life than males. Both genders perceive higher levels of maternal *helicopter parenting* and warmth in relation to paternal. Parental warmth (but not *helicopter parenting*) estimates correlate significantly with young adult life satisfaction and depression. Examining the role of parental warmth as a moderator showed that only paternal warmth moderated the relationship between paternal *helicopter parenting* and depression in young adult females.

Key words: helicopter parenting, parental warmth, life satisfaction, depression

Sadržaj

1. Uvod.....	1
1.1 Roditeljstvo	1
1.1.1 Majčinstvo i očinstvo.....	3
1.1.2 <i>Helikopter roditeljstvo</i>	3
1.1.3 <i>Helikopter roditeljstvo</i> i roditeljska toplina	7
1.2 Predodraslost ili nadolazeće odraslo doba	10
1.3 Odnos <i>helikopter roditeljstva</i> i prilagodbe mladih u razdoblju predodraslosti (depresivnost i zadovoljstvo životom)	11
1.3.1 Depresivnost.....	11
1.3.2 Zadovoljstvo životom	12
2. Cilj	14
3. Problemi i hipoteze.....	15
4. Metoda	16
4.1 Sudionici	16
4.2 Mjerni instrumenti	17
4.2.1 Upitnik helikopter roditeljstva (<i>Helicopter Parenting Scale</i> , Padilla-Walker i Nelson, 2012)	17
4.2.2 Upitnik roditeljske topline (Grolnick, Ryan i Deci, 1991; Robbins, 1994)	18
4.2.3 Skala zadovoljstva životom (Penezić, 2002).....	19
4.2.4 Skala depresivnosti (Lovibond i Lovibond, 1995a)	19
5. Rezultati	20
6. Rasprava.....	30
7. Zaključci	37
8. Literatura.....	38
Prilog 1	51
Prilog 2.....	53

1.Uvod

1.1 Roditeljstvo

Roditeljstvo se može definirati kao složeni odnos roditelja i djece koji podrazumijeva *doživljaj roditeljstva, roditeljsku brigu i skrb, roditeljske postupke, aktivnosti i ponašanje te roditeljski odgojni stil* (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Suvremeno roditeljstvo promatra se kroz prizmu ekološkog modela, odnosno kroz međuodnos i međuzavisnost roditelja, djece i šire socijalne okoline. Sukladno tome, razlikujemo utjecaje na roditeljstvo te posljedice roditeljstva (Bronfenbrenner, 1979; Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Kao glavni utjecaji na roditeljstvo ističu se značajke roditelja (*osobnost i spol; emocionalna zrelost i psihološko zdravlje; inteligencija i obrazovanje; stavovi; znanje*), značajke djeteta (*temperament; usklađenost karakteristika roditelja i djeteta; spol; dob; sposobnosti*) te obiteljski i širi društveni kontekst (*ekonomska sigurnost obitelji; struktura obitelji i međusobni odnosi roditelja; potporna društvena mreža; usklađenost radne i roditeljske uloge*). S druge strane, posljedice roditeljstva odražavaju se na razvoj djeteta (*emocionalnu sigurnost/samoregulaciju; samostalnost i nezavisnost; društvenu kompetenciju; kognitivnu zrelost; školski uspjeh; profesionalnu uspješnost*) kao i na razvoj roditelja (*promjenu važnosti ciljeva i vrijednosti; prilagodbu na višestrukost uloga; prilagodbu na nove obiteljske odnose; prilagodbu na djetetove razvojne promjene*) (Belsky, 1984; Bronfenbrenner, 1979; Martin i Colbert 1997; Stevenson – Hinde, 1998; van Bakel i Riksen-Waldraven, 2002, prema Čudina-Obradović. i Obradović, 2006).

U istraživanjima se generalno prepoznaju dva pristupa proučavanju roditeljskog ponašanja, dimenzionalni (Becker, 1964) i tipološki (Baumrind, 1971). Prema dimenzionalnom pristupu, roditeljski stilovi se sastoje od linearnih kombinacija različitih dimenzija (Ali i Siraj, 2014). Jedan od najpoznatijih dimenzionalnih modela predložio je Becker (1964) prema kojem stil roditeljstva ovisi o tri ključne dimenzije: topline nasuprot hostilnosti, permisivnosti nasuprot ograničavanju te smirene distanciranosti nasuprot anksiozne emocionalne uključenosti. Toplina nasuprot hostilnosti označava roditeljsku usmjerenost na dijete, sviđanje, prihvaćanje i pohvalu roditelja kao i dodjeljivanje fizičke kazne pri discipliniranju. Dimenzija permisivnosti nasuprot ograničavanju se odnosi na strogoću i čvrsto zahtijevanje poslušnosti. Posljednja dimenzija nosi naziv smirena distanciranost nasuprot anksiozne emocionalne uključenosti. Odnosi se na emocionalnost u odnosu s djetetom te brigu o dobrobiti djeteta (Ali i Siraj, 2014).

S druge strane, tipološki pristup opisuje roditeljske stilove kao crte roditelja koje leže u pozadini cjelokupnog roditeljskog ponašanja (Darling i Steinberg, 1993). U najpoznatijoj tipologija autorice Baumrind (1971, 1978), navode se tri roditeljska odgojna stila: autoritativan, permisivan i autoritaran. Autoritativan stil je najpoželjniji odgojni stil, povezuje se s pozitivnim ishodima za djecu i adolescente te uključuje visoku roditeljsku toplinu, uključenost te potporu autonomiji. Autoritativni roditelji održavaju jasnu kontrolu, racionalno određuju disciplinu te potiču otvorenu komunikaciju i rasprave. Suprotno tome, autoritarni roditelji jednostrano donose odluke i odgajaju djecu na rigidan način, ne uzimajući u obzir potrebe djeteta te specifičnost situacija. Oni pokazuju nisku toplinu i uključenost, a visoko su kontrolirajući. Generalno, autoritarni stil roditeljstva se povezuje s lošijim razvojnim ishodima za djecu (Bradley-Geist i Olson-Buchanan, 2014). Naposljetku, permisivni roditelji spremno ispunjavaju potrebe djeteta, ali ne stavljaju pred djecu nikakve zahtjeve. Oni pokazuju nisku kontrolu, ali i visoku uključenost i toplinu. Djeca permisivnih roditelja imaju češće probleme sa samoregulacijom (Baumrind, 1971, 1978). Navedena tipologija roditeljskih stilova je naknadno nadopunjena uvođenjem zanemarujućeg odgojnog stila koji se odnosi na roditelje koji ne nadziru svoju djecu, postavljaju male zahtjeve te ne pružaju ni potporu ni toplinu. Zanemarujući roditeljski odgojni stil je povezan s učestalijim problemima u ponašanju djece (Martin i Colbert, 1997; Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

Prilikom istraživanja roditeljskih odgojih stilova, identificirana su 2 osnovna oblika kontrole: bihevioralna i psihološka. Bihevioralna kontrola se odnosi na regulaciju i strukturiranje djetetova ponašajnog svijeta, dok se psihološka kontrola odnosi na uplitanje i manipulaciju mislima i osjećajima djeteta. Bihevioralna kontrola uparena s potporom, dobrom komunikacijom i toplinom potiče razvoj zrelosti kod djece te pridonosi dobrobiti djeteta, kao što je opisano kod autoritativnog stila odgoja (Padilla-Walker i Nelson, 2012; Stattin i Kerr, 2000). Međutim, istraživanja pokazuju da, kada roditelji psihološki kontroliraju djecu tako da ograničavaju bihevioralnu, psihološku ili emocionalnu autonomiju djeteta, djeca često pokazuju internalizirane i eksternalizirane probleme (Barber i Harmon, 2002; Hart, Nelson, Robinson, Olsen i McNeilly-Choque, 1998; Padilla-Walker i Nelson, 2012). Također, ako je prisutna visoka bihevioralna kontrola djeteta od strane roditelja, uz niske razine emocionalnosti tj. topline i prihvaćanja, djeca često razvijaju eksternalizirane probleme (Barber, 1996).

1.1.1 Majčinstvo i očinstvo

U samim počecima istraživanja, pojam roditeljstvo je bio izjednačen s pojmom majčinstva te su, sukladno tome, isključivo majke bile uključene u istraživanja utjecaja roditeljstva na djecu (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Međutim, danas se zna da očevi i majke imaju samostalan odgojni utjecaj na djecu (Brayfield, 1995). Drugim riječima, majke i očevi se razlikuju u količini uključenosti, prevladavajućim aktivnostima, vrsti odnosa s djetetom te posljedicama po dijete (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Postupci majki u životima djeteta su primarno postupci ključni za održanje i tjelesni razvoj djeteta. Očevi, s druge strane, obnašaju uloge mentora i partnera u igri te potiču djecu na neovisnost i samostalno istraživanje svijeta (Grossman i sur., 2002). Majke imaju podjednake odnose s djecom oba spola, a majčinska toplina jedan je od ključnih zaštitnih čimbenika u prevenciji delinkvencije u adolescenciji. Djeca konzistentno procjenjuju majke uključenijima i toplijima. Niska očinska toplina povezana je s doživljajem tjeskobe i depresivnosti u adolescenciji. Za razliku od majki, kod očeva postoje razlike u odnosu s djetetom s obzirom na spol djeteta. Čini se da muška djeca imaju dobre odnose s očevima, dok ženska djeca češće osjećaju kako ih očevi ne razumiju i ne prihvaćaju (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Iz toga proizlazi kako odnos s očevima i majkama može različito utjecati na mladiće i djevojke. Primjerice, veza roditeljske kontrole i antisocijalnog ponašanja adolescentica je izraženija kada su u pitanju očevi u odnosu na majke (Kosterman, Hagferty, Spoth i Redmond, 2004).

1.1.2 *Helikopter roditeljstvo*

Helikopter roditeljstvo je pojam koji je populariziran prije desetak godina, a odnosi se na roditelje koji „lebde“ iznad svoje djece, odnosno koji spremno čekaju „sletjeti“ i riješiti sve njihove probleme (LeMoyne i Buchanan, 2011). Sam pojam je proizašao iz popularnog novinarstva i u početku se vezao uz osnovnoškolsko i srednjoškolsko doba. Međutim, danas se gotovo isključivo veže uz doba predodraslosti. Roditelji koji od profesora zahtijevaju bolje ocjene za svoju djecu studente te pišu seminarske radove umjesto svoje djece postali su toliko česta pojava da su ponukali istraživanje ovog fenomena, o kojem se počinje pisati i u kontekstu zaposlenja (Bradley-Geist i Olson-Buchanan, 2014).

Tzv. *helikopter roditeljstvo* je zapravo oblik prekomjernog roditeljstva (eng. *overparenting*) za kojeg je karakteristična pretjerana uključenost roditelja u živote njihove djece te razvojno neprimjerene tehnike odgoja koje ne dopuštaju razinu autonomije koja je primjerena za mlade tog uzrasta (Bradley-Geist i Olson-Buchanan, 2014). Važno je istaknuti kako se *helikopter roditeljstvo* ne smatra *novim* načinom odgoja koji se javlja u doba predodraslosti. To je jednostavno naziv koji se koristi za prekomjerno roditeljstvo, istraživano pretežno u ranom djetinjstvu, u dobu predodraslosti. Prekomjerno roditeljstvo je kod mlađe djece povezano s depresivnim i anksioznim tendencijama te povlačenjem i nesigurnosti (Bayer, Sanson i Hemphill, 2006). U razdoblju predodraslosti istraživana je roditeljska kontrola mladih, za koju je utvrđeno da je povezana s internaliziranim problemima (Costa i sur., 2015) kao i problemima regulacije emocija (Fischer, Forthun, Pidcock i Dowd, 2007).

Helikopter roditeljstvo dijeli sličnost u prezentaciji s ranije opisanom bihevioralnom i psihološkom kontrolom te je umjereno pozitivno povezano s istima. Međutim, istraživanja pokazuju kako je ono zaseban konstrukt, koji opisuje specifičan oblik kontrole i uključenosti roditelja u živote mladih u doba predodraslosti (Padilla-Walker i Nelson, 2012). *Helikopter roditeljstvo* se ustvari u većoj mjeri povezuje s bihevioralnom kontrolom djece, a pretpostavlja se da negativni ishodi povezani s ovim tipom roditeljstva proizlaze iz dobne neprimjerenosti tih ponašanja, budući da su u pitanju mladi u razdoblju predodraslosti (Schiffrin i sur., 2014). Naime, kada su razvojno neprimjereni, neki oblici bihevioralne kontrole se mogu percipirati kao psihološki kontrolirajući (Soenens i Vansteenkiste, 2010).

Jedno od najrelevantnijih i najjednostavnijih objašnjenja zašto roditeljska kontrola šteti djeci ponudila je *teorija samodeterminacije* (Deci i Ryan, 2000). Naime, prema teoriji samodeterminacije, postoje tri potrebe koje su urođene svim ljudima i koje su nužne za zdrav razvoj i funkcioniranje. To su potreba za kompetentnošću, povezanošću te samoodređenjem (autonomijom). Potreba za kompetentnošću predstavlja potrebu da osjećamo pouzdanje u svoje sposobnosti i postignuća. Nadalje, potreba za povezanošću se odnosi na zadovoljavajuće i podržavajuće interpersonalne odnose. Posljednja potreba je potreba za autonomijom, koja se odnosi na osjećaj slobode u donošenju vlastitih odluka (Sorić, 2014). Kada su ove osnovne potrebe zadovoljene ljudi osjećaju veće zadovoljstvo životom te manje depresivnih simptoma (Wei, Russell i Zakalik, 2005). Ako roditelji pretjerano kontroliraju svoju djecu, mogu dovesti do smanjivanja njihovog osjećaja autonomije i kompetentnosti te ugroziti svoj odnos s djecom (Schiffrin i sur., 2014).

Padilla-Walker i Nelson (2012) su među prvima sastavili mjeru *helikopter roditeljstva*. Oni su preuzeli osnovne dimenzije na temelju kojih je sastavljena tipologija stilova roditeljstva i pretpostavili da je *helikopter roditeljstvo* jedinstven način odgoja mladih koji podrazumijeva visoku toplinu i uključenost te nisko dopuštanje autonomije od strane roditelja. Također, u istraživanje su uključili indikatore veze roditelj-dijete te prilagodbe mladih kako bi provjerili ishode ovakvog roditeljstva. Utvrđena je pozitivna povezanost s uključenosti, a negativna s dopuštanjem autonomije. Suprotno pretpostavljenom, *helikopter roditeljstvo* nije bilo povezano s roditeljskom toplinom. Nadalje, kod roditelja koji su iskazivali više *helikopter ponašanja* u odnosu s djecom, njihova djeca su procjenjivala da im se više povjeravaju i da dobivaju više savjeta od roditelja. Međutim, djeca takvih roditelja su imala niže akadamsko postignuće. Ovakvi rezultati upućuju da su „helikopter“ roditelji visoko uključeni i emocionalno podržavajući, ali i skloni ograničavanju autonomije.

Rezultati istraživanja upućuju da je *helikopter roditeljstvo*, bilo izravno ili posredno, povezano s brojnim negativnim ishodima kod mladih u razdoblju predodraslosti. Izravne veze utvrđene su s nižim zadovoljstvom životom (Hesse, Mikkelson i Saracco, 2018), višim razinama depresivnosti (LeMoyne i Buchanan, 2011; Reed i sur., 2016; Willoughby, Hersh, Padilla-Walker i Nelson, 2015) i anksioznosti (LeMoyne i Buchanan, 2011), pretjeranim roditeljskim iskazivanjem ljubavi (Hesse i sur., 2018), nezadovoljavajućim interpersonalnim odnosima (Bradley-Geist i Olson-Buchanan, 2014; van Ingen i sur., 2015; Hesse i sur., 2018), neuroticizmom, neefikasnim stilovima suočavanja (Segrin, Woszidlo, Givertz i Montgomery, 2013; Odenweller, Booth-Butterfield i Weber, 2014), s lošijim prosocijalnim ishodima te manje izraženom empatijom (McGinley, 2018) i niskom samoeфикаsnosti (van Ingen i sur., 2015; Willoughby i sur., 2015).

Iako većina istraživanja opisuje negativne ishode *helikopter roditeljstva*, neki autori opisuju i neutralne ili pozitivne ishode povezane s *helikopter roditeljstvom*. Primjerice, u nekim je istraživanjima dobiveno kako su djeca „helikopter“ roditelja ipak zadovoljna iskustvom studiranja te da se aktivno uključuju u isto. Također, prema nekim nalazima, studenti cijene uključenost roditelja u njihove živote (Bennett, 2007; Hoover, 2008). Hesse, Mikkelson, Saracco (2018) su izvijestili o pozitivnoj povezanosti *helikopter roditeljstva* i osjećaja bliskosti s roditeljem. Fingerman i sur. (2012) navode kako su mladi koji percipiraju više razine *helikopter roditeljstva* majki i očeva zadovoljniji svojim životom i manje depresivni. Autori objašnjavaju kako je moguće da su mladi povoljno interpretirali uplitanje roditelja kao roditeljsku potporu, što je moglo doprinijeti povoljnim ishodima. Lampert (2009) nije potvrdio

povezanost *helikopter roditeljstva* i prosjeka ocjena kao ni prilagodbe na studij. Prema Kwon, Yoo i Bingham (2016) *helikopter roditeljstvo* nije povezano s emocionalnom dobrobiti mladih u doba predodraslosti.

Schiffrin i sur. (2019) su nastojali ispitati spolne razlike u procjeni *helikopter roditeljstva*. Pretpostavili su da će djevojke u razdoblju predodraslosti u većoj mjeri nego mladići procjenjivati izraženost *helikopter roditeljstva* kod svojih roditelja. Pretpostavku su temeljili na hipotezi o jačanju (*intensification*) spolnih uloga (Hill i Lynch, 1983), prema kojoj socijalizacija u vrijeme adolescencije teži reafirmaciji tradicionalnih spolnih uloga. Posljedično, roditelji dopuštaju više autonomije sinovima dok se ponašaju više zaštitnički prema kćerima (Klein i Pierce, 2009). Međutim, autori nisu utvrdili značajne razlike u procjenama roditelja između djevojaka i mladića. S druge strane, Somers i Settle (2010) navode kako majke u većoj mjeri kontroliraju sinove u odnosu na kćeri, dok Fingerman i sur. (2012) tvrde da kćeri, u odnosu na sinove, dobivaju više potpore od majki. Prema Hustonu (1983), adolescentice pozitivnije reagiraju na kontrolu roditelja u odnosu na adolescente.

Kouros, Pruitt, Ekas, Kiriaki i Sunderland (2017) su ispitali moderira li spol djeteta odnos između dvije dimenzije roditeljstva, podržavanja autonomije i *helikopter roditeljstva*, i psihološke dobrobiti. *Helikopter roditeljstvo* je bilo povezano s psihološkom dobrobiti samo kod djevojaka. S druge strane, podržavanje autonomije je bilo povezano s nižim razinama disforije i socijalne anksioznosti kod mladića. Ovakvi nalazi za djevojke nisu iznenađujući budući da je i u prijašnjim istraživanjima dobiveno kako je psihološka dobrobit povezana s roditeljskom kontrolom, ali ne i podrškom autonomiji (Costa i sur., 2015). Ovakvi rezultati upućuju kako je visoka psihološka kontrola „helikopter“ roditelja u podlozi odnosa *helikopter roditeljstva* i negativnih ishoda kod djevojaka. Naime, iz prijašnjih je istraživanja poznato kako su mladići osjetljiviji na negativne obiteljske interakcije u ranom djetinjstvu, dok su djevojke osjetljivije u adolescenciji (Kouros i sur., 2017), a s obzirom na nalaze ovog istraživanja, čini se i u doba predodraslosti. Također, viša percepcija majčinske kontrole je povezana s neefikasnim strategijama suočavanja isključivo kod djevojaka (Arnett, 2014). Mlade djevojke koje nemaju efikasne strategije suočavanja teže mogu postići razvojno prihvatljive ciljeve osamostaljivanja i samoistraživanja, što dovodi do niže sveukupne dobrobiti (Arnett, 2014).

Također, Schiffrin i sur. (2019) su provjerili postoje li razlike u razini procijenjenog *helikopter roditeljstva* s obzirom na spol roditelja. Pokazalo se da djeca prepoznaju više *helikopter ponašanja* kod majki nego kod očeva. Općenito, kada govorimo o roditeljstvu, postoje razlike u načinu i intenzitetu odgoja s obzirom na spol roditelja. Majke su generalno više uključene u

živote svoje djece (Čudina-Obradović i Obradović, 2006) i uslučaju *helikopter roditeljstva* (Fingerman i sur., 2012; Klein i Pierce, 2009; Schiffrin i sur., 2019; van Ingen i sur., 2015; Somers i Settle, 2010). Sukladno tome, u istraživanjima roditeljstva treba uzimati u obzir jedinstven doprinos kako majčinog roditeljskog ponašanja, tako i očevog roditeljskog ponašanja.

Manji je broj istraživanja *helikopter roditeljstva* u kojima se odvojeno ispituje doprinos *helikopter roditeljstva* majki i *helikopter roditeljstva* očeva, a rezultati tih istraživanja su kontradiktorni. Prema Zienty i Nordling (2018), visoko izraženo *helikopter roditeljstvo* majki je povezano s depresivnosti i socijalnom anksioznošću, dok je visoko izraženo *helikopter roditeljstvo* očeva povezano s boljim interpersonalnim vještinama i manje depresivnih simptoma kod mladih. Drugim riječima, *helikopter roditeljstvo* kod majki je bilo povezano s negativnim, a kod očeva s pozitivnim razvojnim ishodima mladih. Prema autorima, ovakvi rezultati mogu upućivati da se *helikopter roditeljstvo* majki promatra kao intruzivno i kontrolirajuće, a očeva kao znak da se ponašaju zaštitnički nad svojom djecom, što se percipira pozitivnije. Prema nekim istraživanjima, izraženije *helikopter roditeljstvo* i majki i očeva je povezano s višim razinama depresivnosti i nižim zadovoljstvom životom (Cui, Janhonen-Abruquah, Darling, Chavez i Palojoki, 2019). Postoje nalazi i da *helikopter roditeljstvo* majki i očeva nije izravno povezano s depresivnosti i nižim zadovoljstvom životom, ali je posredno preko smanjenog osjećaja autonomije i kompetentnosti kod *helikopter roditeljstva* majki te preko smanjenog osjećaja autonomije kod *helikopter roditeljstva* očeva (Schiffrin i sur., 2019).

1.1.3 *Helikopter roditeljstvo* i roditeljska toplina

Prema teoriji samodeterminacije (Deci i Ryan, 2008) postoje tri ključne dimenzije roditeljskog odgoja koje podržavaju osnovne potrebe (potreba za autonomijom, kompetentnošću i povezanošću) djece, a to su roditeljska potpora autonomiji, uključenost i toplina. Roditelji koji podržavaju autonomiju djeteta potiču djecu da se ponašaju na osnovi vlastitih motiva, a ne onih koji im se nameću (Kocayörük, Altıntas i İçbay, 2015). Roditeljska podrška autonomiji je povezana s nižim razinama depresivnosti i osjećaja usamljenosti (Inguglia i sur., 2016), osjećajem sveukupne dobrobiti (Ratelle, Simard i Guay, 2013) te nižim razinama *helikopter roditeljstva* (Schiffrin i sur., 2014). Roditeljska uključenost je druga ključna dimenzija u proučavanju odnosa roditelja i djece. Roditelji osiguravaju strukturu u obliku jasnih pravila,

očekivanja i smjernica koje pružaju priliku za razvoj kompetentnosti. Istraživanja pokazuju kako je uključenost očeva povezana s većim osjećajem povjerenja i kompetentnosti kao i dobrobiti kod adolescenata (Kocayörük i Sümer-Hatipoğlu 2009).

Posljednja ključna dimenzija je roditeljska toplina. Toplina se smatra stilističkim aspektom odgoja. U stvari, roditeljski odgojni stilovi stvaraju emocionalnu klimu doma, koja je povezana s dimenzijama roditeljskog ponašanja, toplinom, bihevioralnom kontrolom i autonomijom ili psihološkom autonomijom (Kocayörük, Altıntasi İçbay, 2015). Iako se način na koji to rade razlikuje od roditelja do roditelja, "topli" roditelji se brinu te su responzivni na potrebe svoje djece čime ispunjavaju djetetovu potrebu za povezanosti. Također, tako promoviraju internalizaciju vrijednosti koje roditelji imaju (Grolnick, 2009). Toplina je zapravo način na koji roditelji izražavaju naklonost svojoj djeci kao i responzivnost na emocije i ponašanje djece. Mladi su u doba predodraslosti manje povezani s roditeljima u odnosu na ranija razdoblja, ali još uvijek su im roditelji najvažniji izvor potpore prilikom donošenja važnih odluka (Inguglia i sur., 2015).

Neki rezultati upućuju da mladići percipiraju niže razine topline roditelja u odnosu na djevojke (Meesters, Muris, and Esselink, 1995) dok druga istraživanja ne navode spolne razlike u percipiranoj roditeljskoj toplini (Rohner i Pettengill, 1985; Kim i Rohner, 2002). Huston i Alvarez (1990) navode kako je djevojkama roditeljska toplina važnija nego mladićima te sukladno tome roditeljska toplina ima veći utjecaj na djevojke. I mladići i djevojke majke percipiraju "toplijim" od očeva (Kim i Rohner, 2002; Nelson, Padilla-Walker, Christensen, Evans i Carroll, 2011).

Iako su očevi dugo bili zanemareni u istraživanjima odnosa roditelj-dijete, danas se sve više istraživanja bavi upravo očevima i usporedbom odnosa otac-dijete i majka-dijete. Prema istraživanjima roditeljske topline, očeva toplina je često jednako važna, ako ne i važnija od majčinske, u predviđanju funkcioniranja i ponašanja mladih (Veneziano, 2003). Očinska toplina je u nizu istraživanja bila u većoj mjeri povezana s razvojnim ishodima djeteta od majčinske topline (Veneziano, 2000). U tim je istraživanjima utvrđen značajniji doprinos topline očeva, u odnosu na majke, u objašnjenju socijalnog prihvaćanja i ponašanja u školi (Forehand i Nousiainen, 1993), psihološkog zdravlja (Amato, 1994), zloupotrebe narkotika u razdoblju predodraslosti (Campo i Rohner, 1992) te psihološke prilagodbe mladih (Veneziano, 2000).

Adolescenti čiji roditelji ne izražavaju često toplinu češće imaju internalizirane i eksternalizirane probleme (Manzeske i Stright, 2009). Percepcija roditeljske topline pozitivno je povezana sa zadovoljstvom životom kako u doba adolescencije (Gray i Steinberg, 1999; Saha i sur., 2010; Stankov, 2013), tako i u doba predodraslosti (Wilkinson i Andersson, 2019; Pang i Leung, 2015; Davis, Rudy, Su-Russell i Zhang, 2017). Zadovoljstvo životom jedan je od najboljih prediktora depresivnih simptoma (Zawawi i Hamaideh, 2009; Al Khatib, 2013). Meta-analize pokazuju kako je depresivnost kod adolescenata negativno povezana s roditeljskom toplinom (Yap, Pilkington, Ryan, i Jorm, 2014). Iako su i majčinska i očinska toplina značajni prediktori depresivnosti kod adolescenata, povezanost s očevom toplinom je izraženija od povezanost s majčinom toplinom (Quach, Epstein, Riley, Falconier i Fang, 2015). Povezanost između roditeljske topline i depresivnosti je dobro poznata zbog čega se većina intervencijskih programa koji ciljaju na odnos roditelj-dijete fokusira upravo na toplinu (Yap i sur., 2014). Međutim, postoje indikacije da direktna povezanost roditeljske topline i depresivnosti, opažena u adolescenciji, opada kako djeca stare ili prelazi u indirektnu vezu preko nekih drugih faktora povezanih s roditeljstvom (kao što je potpora autonomiji) ili socioemocionalnim faktorima (npr. emocionalna regulacija, odnosi s vršnjacima). Roditeljska toplina nije povezana s *helikopter roditeljstvom* u nekim istraživanjima (Padilla-Walker i Nelson, 2012; Nelson, Padilla-Walker i Nielson, 2015), dok je u drugima utvrđena pozitivna povezanost topline s *helikopter roditeljstvom* i kod majki i kod očeva (Padilla-Walker, Son i Nelson, 2019).

Nelson, Padilla-Walker i Nielson (2015) su pretpostavili da je roditeljska toplina ustvari moderator u odnosu *helikopter roditeljstva* i indikatora prilagodbe u razdoblju predodraslosti. Ova pretpostavka je postavljena na osnovu kontradiktornih nalaza o korelatima *helikopter roditeljstva*. Rezultati su pokazali da je *helikopter roditeljstvo* povezano s niskim poimanjem vlastite vrijednosti te višom učestalosti rizičnog ponašanja kod one djece koja su svoje majke procijenila nisko na dimenziji topline. Suprotno tome, djeca majki koje su visoko na dimenziji *helikopter roditeljstva*, a visoko na dimenziji topline, pokazuju manje rizičnih ponašanja. Moderacija nije pronađena kod očeva. Čini se da toplina predstavlja kontekst u kojem se *helikopter roditeljstvo* odvija, a koji može utjecati na vezu *helikopter roditeljstva* i prilagodbe. Willoughby, Hersh, Padilla-Walker i Nelson (2015) navode kako je roditeljska toplina značajan moderator odnosa *helikopter roditeljstva* i stavova njihove djece o budućim vezama. Mladi ne percipiraju roditeljsko „helikopter“ ponašanje kao negativno ukoliko percipiraju kako su njihovi roditelji topli i brižni (Hind, 2016).

1.2 Predodraslost ili nadolazeće odraslo doba

Predodraslost (odraslost u nastajanju, nadolazeće odraslo doba) je pojam kojeg predlaže Arnett (2000), a koji opisuje razdoblje u životu pojedinca od 18 do 25 godina. Prema Arnettu (2000), ovo je razdoblje tipično u zapadnjačkim, industrijaliziranim zemljama gdje se zbog demografskih promjena produžilo vrijeme tranzicije iz adolescencije u ranu odraslu dob. To je distinktno razdoblje, okarakterizirano brojnim promjenama kao i istraživanjem mogućeg životnog puta. Arnett (2014) opisuje i glavne razvojne zadatke ovog doba, a oni su *pronalaženje zadovoljavajuće karijere, uspostavljanje financijske neovisnosti, odabir životnog partnera i zasnivanje obitelji*. Uz ove razvojne zadatke, za mlade je bitno da prihvate odgovornost i donose odluke sami za sebe (Arnett, 2010). Studenti vide ovo razdoblje kao doba nestabilnosti, a nestudenti kao doba fokusiranja na druge. Iako postoje razlike u tome kako percipiraju ovo razdoblje, mladi studenti i nestudenti percipiraju sebe odraslina samo u nekim područjima svog života (Bartoszuk, Deal, i Yerhot, 2019, Beričić i Erceg, 2019).

Pet je dimenzija koje Arnett (2006a) razlikuje u razdoblju predodraslosti, a to su: *istraživanje identiteta, vrijeme mogućnosti, usmjerenosti na sebe, vrijeme osjećaja „u sredini“ i vrijeme nestabilnosti*. *Istraživanje identiteta* odnosi se na isprobavanje različitih opcija u kontekstu obrazovanja, zaposlenja i slično. Na mlade se ne vrši pritisak da donesu trajne odluke, što im omogućava dovoljno slobode da istražuju sami sebe (Hill, Lalji, van Rossum, van der Geest i Blokland, 2015). Sljedeća dimenzija opisuje predodraslost kao *vrijeme mogućnosti*, pozitivno razdoblje u kojem su mladima dostupne mnoge mogućnosti, potencijalni partneri, različiti poslovi i slično. Predodraslost je vrijeme *usmjerenosti na sebe*, jer iako mladi preuzimaju sve više obaveza još ne preuzimaju sve uloge odraslih, što im omogućava osobnu slobodu i vrijeme koje mogu iskoristiti na fokusiranje na sebe. Mladi koriste ovo doba kako bi usvojili vještine, znanje i samorazumijevanje koje će im biti potrebno u odraslom životu. Također, razdoblje predodraslosti je i razdoblje *osjećaja „u sredini“* budući da se mladi osjećaju odraslina samo u određenim aspektima svog života, odnosno smatraju da nisu adolescenti, ali ni punopravni odrasli ljudi. Dok su prethodno opisane dimenzije više pozitivne, dimenzija *vrijeme nestabilnosti* obuhvaća više negativne aspekte tranzicije u odraslu dob. Mlade ljude lako mogu preplaviti različiti dostupni izbori kao i količina bitnih odluka koje moraju donijeti. Također, odvijaju se brojne promjene, koje mogu izazvati negativne osjećaje kod mladih ljudi ako se ne znaju nositi s istima (Reifman, Arnett i Colwell, 2007).

Roditelji mladih ovog uzrasta ne percipiraju svoju djecu u potpunosti odraslima (Nelson i sur., 2007, Bartoszuk, Deal i Yerhot, 2019). Iako se mladi i roditelji slažu da mladi nisu još postali odrasli, ne slažu se u tome koji su kriteriji odraslosti najbitniji. Primjerice, mladima je važnija tranzicija uloga i biološka dob, dok je roditeljima važnije poštivanje normi. Mladima su manje bitne zrelost u interpersonalnim odnosima i vještine relevantne za osnivanje obitelji u odnosu na njihove majke, ali ne i na njihove očeve. Percepcija ovih kriterija je važna jer može utjecati na razinu i vrstu potpore i uključenosti koju roditelji nude svojoj djeci te posljedično i njihovo prihvaćanje (Nelson i sur., 2007).

Pozitivni i negativni ishodi za mlade u doba predodraslosti su jednim dijelom rezultat događaja i odnosa unutar obitelji, koji su prethodili ovom razdoblju (Kim, Conger, Lorenz i Elder, 2001). Međutim, postoje indikacije da je roditeljski utjecaj tijekom razdoblja predodraslosti također bitan za prilagodbu mladih. Primjerice, roditeljsko podržavanje autonomije tj. poticanje mladih na samostalno donošenje odluka, je pozitivno povezano s dobrobiti i kompetentnošću mladih kao i sa zadovoljstvom životom, dok je negativno povezano s depresivnosti (Kins, Beyers, Soenens i Vansteenkiste, 2009). Također, roditeljska kontrola je pozitivno povezana s internaliziranim problemima (Costa, Soenens, Gugliandolo, Cuzzocrea i Larcana, 2015).

1.3 Odnos *helikopter roditeljstva* i prilagodbe mladih u razdoblju predodraslosti (depresivnost i zadovoljstvo životom)

1.3.1 Depresivnost

Depresivnost, kao poteškoća mentalnog zdravlja, se može opisati kao emocionalno stanje za koje je tipičan osjećaj tuge, neraspoloženosti i utučenosti (Zawawi i Hamaideh, 2009; Ajduković, Ručević i Majdanić, 2013). Neki od najčešćih simptoma su manjak energije, umor, anhedonija, problemi sa spavanjem i apetitom, loša koncentracija, gubitak interesa te problemi u socijalnom okruženju (Al Khatib, 2013; Svjetska zdravstvena organizacija, 2017). Kada govorimo o depresivnosti govorimo o depresivnim stanjima i simptomima koji mogu biti različitog trajanja te intenziteta, dok depresijom nazivamo klinički dijagnosticiran psihički poremećaj (Ajduković, Ručević i Majdanić, 2013). Depresija je jedan od najčešćih psihičkih poremećaja (McGee i Thompson, 2015; Svjetska zdravstvena organizacija, 2017). 8,3% mladih u razdoblju predodraslosti doživi najmanje jednu veliku depresivnu epizodu na godišnjoj razini. Javljanje depresije u doba predodraslosti je alarmantno jer je povezano s opetovanim javljanjem depresivnih simptoma cijeli život te s lošijim ekonomskim statusom (McGee i Thompson, 2015).

Rezultati istraživanja spolnih razlika u razinama depresivnosti mladih u doba predodraslosti konzistentno upućuju da djevojke doživljavaju više razine depresivnosti u ovom periodu od mladića (Al Khatib, 2013; World Health Organization, 2017; Wilkinson i Andersson, 2019; Jun, Sacco, Bright i Cunningham-Williams, 2019). Ovakav trend je vidljiv i u adolescenciji, iako postoje indikacije da se razlika smanjuje u razdoblju predodraslosti (Galambos, Barker, i Krahn, 2006).

Prema nekim istraživanjima, povezanost depresivnosti i roditeljske prekomjerne uključenosti nije toliko izražena kod adolescenata (Rapee, 1997; Yap i sur., 2014). Druga istraživanja navode da postoji umjerena povezanost prekomjerne uključenosti roditelja i depresivnosti djece (McLeod, Weisz i Wood, 2007). *Helikopter roditeljstvo* je prema nekim autorima izravno povezano s depresivnosti (LeMoyne i Buchanan, 2011; Willoughby i sur., 2015), dok je prema drugim autorima ta veza posredovana sa samoefikasnosti (Reed i sur., 2016), samokontrolom (Hong i Cui, 2019) ili potrebom za autonomijom i kompetentnošću (Schiffrin i sur., 2014). Nadalje, postoje indikacije da su više razine *helikopter roditeljstva* povezane s depresivnosti kada tom odnosu posreduju roditeljska očekivanja karijere. Međutim, kada je posrednik roditeljska ljubav, *helikopter roditeljstvo* je povezano s manje depresivnih simptoma i višim zadovoljstvom životom (Lee i Kang, 2018). Kada se ispituje retrospektivno, *helikopter roditeljstvo* značajno predviđa depresivne simptome, dok procjena *helikopter roditeljstva* u sadašnjosti nije povezana s depresivnim simptomima (Garner, 2017).

1.3.2 Zadovoljstvo životom

Subjektivna dobrobit je pojam koji se najčešće koristi kako bi se opisala razina osobne sreće. Ima tri ključne značajke, to da je *subjektivna*, sadrži i *pozitivne i negativne mjere funkcioniranja* te pruža *uvid u cjelokupnu kvalitetu života* (Saha, Huebner, Suldo i Valois, 2010). Sastoji se od kognitivnog (zadovoljstvo životom) i afektivnog dijela (pozitivni i negativni osjećaji). Zadovoljstvo životom je zapravo kognitivna procjena cijelog života, koja ljudima služi u procjeni vlastitog života (Penezić, 2002). Zadovoljstvo životom povezano je sa širokom lepezom tjelesnih, mentalnih, akademskih, emocionalnih i socijalnih indikatora funkcioniranja kroz život (Saha i sur., 2010).

Doba predodraslosti je stresno doba u kojem pojedinci moraju razviti vještine održavanja nezavisnosti i samodostatnosti te stvarati i održavati intimne odnose. Neuspjeh u ostvarivanju

ovih razvojnih zadataka može rezultirati nezadovoljstvom životom (Mahmoud, Staten, Hall i Lennie, 2012). Prema teoriji samodeterminacije (Ryan i Deci, 2000), za zadovoljstvo životom je potrebna dugotrajna akumulacija osjećaja ispunjenja potrebe za autonomijom, kompetentnošću i povezanosti (Bratko i Sabol, 2006). Mahmoud i sur. (2012) su pretpostavili kako pozitivne emocije proizlaze iz zadovoljstva koje se javlja kada percipiramo da su zadovoljene naše važne potrebe. Sukladno ovoj pretpostavci, depresija je povezana s niskim zadovoljstvom životom.

Spolne razlike u razinama zadovoljstva životom kod mladih u doba predodraslosti u većini istraživanja nisu utvrđene (Goldbeck, Schmitz, Besier, Herschbach i Henrich, 2007; Bayram i Bilgel, 2008; Matić, 2014; Chang i sur., 2017). Postoje neki nalazi kako je zadovoljstvo životom izraženije kod mladića nego kod djevojaka (Grant, Wardle i Steptoe, 2009). U drugim je istraživanjima, pak, zadovoljstvo životom izraženije kod djevojaka (Ye, Yu i Li, 2012; Chang, Yang i Yu, 2017). Jedno objašnjenje mogućih spolnih razlika je da se mladićima i djevojkama pružaju različite mogućnosti u njihovoj sociokulturalnoj okolini. Ona skupina koja percipira da ima bolje mogućnosti percipira i više razine zadovoljstva životom (Chang i sur., 2017).

Prema nekim istraživanjima, *helikopter roditeljstvo* nije izravno povezano s depresivnosti i zadovoljstvom životom, već posredno, preko samoefikasnosti (Reed, Duncan, Lucier-Greer, Fixelle i Ferraro, 2016), samokontrole (Hong i Cui, 2019) ili potrebe za autonomijom i kompetentnošću (Schiffrin i sur., 2014). Schiffrin i sur. (2014) navode kako je *helikopter roditeljstvo* negativno povezano s potrebama za autonomijom, kompetentnošću te povezanošću. Također, potrebe za autonomijom i kompetentnošću posreduju u odnosu *helikopter roditeljstva* i zadovoljstva životom te depresivnosti. Drugim riječima, izraženo *helikopter roditeljstvo* roditelja je, preko ugroženosti potrebe za autonomijom i kompetentnošću djeteta, povezano s nižim razinama zadovoljstva životom te višim razinama depresivnih simptoma.

2. Cilj

Izraz tzv. *helikopter roditeljstva* se pojavio posljednjih godina s ciljem opisivanja roditelja koji kontroliraju svoju djecu na jedinstven način donoseći važne odluke umjesto svoje djece ili rješavajući probleme koje su njihova djeca sposobna riješiti (kao što je rješavanje problema s prijateljima, nastavnicima i kolegama na poslu). Ovakvo kontrolirajuće ponašanje roditelja posebno je teško odrasloj djeci koja su u razdoblju predodraslosti, budući da je to doba u kojem je iznimno važna autonomija i istraživanje različitih mogućnosti u odnosima, ljubavi, karijeri i osobnim vrijednostima. Rezultati istraživanja u ovom području opisuju brojne korelate tzv. *helikopter roditeljstva* i prilagodbe odrasle djece, među kojima su primjerice niže zadovoljstvo životom i viša zastupljenost depresivnih simptoma. Međutim, rezultati istraživanja doprinosa *helikopter roditeljstva* nisu konzistentni, te se često kao razlog navodi izraženost zasebne roditeljske topline u odnosu roditelja i djece, pored kontrole. Prema nekim istraživanjima, istaknuto tzv. *helikopter roditeljstvo* kod roditelja koji iskazuju i visoku pozitivnu emocionalnost tj. prihvaćanje i toplinu u odnosu s djetetom je povezano s pozitivnim razvojnim ishodima djece. S druge strane, istaknuto *helikopter roditeljstvo* uz niske razine emocionalnosti u odnosu roditelja i djeteta je povezano s negativnim razvojnim ishodima kod djece. Stoga je cilj ovog istraživanja utvrditi odnos percepcije *helikopter roditeljstva* i nekih mjera psihološke prilagodbe (zadovoljstva životom i depresivnosti) mladih u razdoblju predodraslosti uz kontroliranje dimenzije emocionalnosti u odnosu roditelja i mladih. Bitno je napomenuti da će se, sukladno nalazima istraživanja navedenih u uvodnom dijelu, u ovom istraživanju ispitati zasebni doprinosi percepcije majčinog i očevog roditeljskog ponašanja (procjene *helikopter roditeljstva* i topline).

3. Problemi i hipoteze

1. Ispitati spolne razlike u procjeni roditeljskog ponašanja majki i očeva (tzv. *helikopter roditeljstva* i topline) i zadovoljstva životom i depresivnosti kod mladih u razdoblju predodraslosti.

Hipoteza:

Za pretpostaviti je da će djevojke percipirati više razine roditeljske topline očeva i majki u odnosu na mladiće, te da će biti depresivnije. Ne očekuju se razlike u percipiranim razinama *helikopter roditeljstva* očeva i majki te zadovoljstva životom kod djevojaka i mladića.

2. Ispitati značajnost razlika u procjeni roditeljskog ponašanja majki i očeva (tzv. *helikopter roditeljstvu* i topline).

Hipoteza:

Očekuje se da će i mladići i djevojke percipirati više razine *helikopter roditeljstva* i topline majki u odnosu na očeve.

3. Utvrditi obrasce povezanosti mjerenih varijabli roditeljskog ponašanja (tzv. *helikopter roditeljstva* i topline), zadovoljstva životom i depresivnosti kod mladića i djevojaka.

Hipoteza:

Očekuje se kako će percipirana roditeljska toplina i majki i očeva biti pozitivno povezana sa zadovoljstvom životom, a negativno s depresivnosti i kod djevojaka i kod mladića. Ne očekuje se povezanost *helikopter roditeljstva* majki i očeva s toplinom majki i očeva, depresivnosti i zadovoljstvom životom ni kod djevojaka ni kod mladića.

4. Provjeriti moderatorsku ulogu topline majki i očeva u odnosu tzv. *helikopter roditeljstva* majki i očeva i depresivnosti djevojaka i mladića u razdoblju predodraslosti.

Hipoteza:

Očekuje se da odnos *helikopter roditeljstva* majke i depresivnosti neće biti direktan, odnosno da će toplina majki moderirati u tom odnosu kod djevojaka, ali ne i kod mladića. Točnije, pretpostavlja se da će *helikopter roditeljstvo* majki biti negativno povezano s depresivnosti djevojaka u uvjetima visoke topline majki, ali da će ta povezanost biti pozitivna u uvjetima

niske topline majki. Nadalje, ne očekuje se značajna moderacijska uloga topline očeva u odnosu *helikopter roditeljstva* očeva i depresivnosti kod mladića i djevojaka.

5. Provjeriti moderatorsku ulogu emocionalne topline majki i očeva u odnosu tzv. *helikopter roditeljstva* majki i očeva i zadovoljstva životom djevojaka i mladića u razdoblju predodraslosti.

Hipoteza:

Za pretpostaviti je da će roditeljska toplina biti moderator u odnosu zadovoljstva životom i *helikopter roditeljstva*, preciznije pretpostavlja se da će zadovoljstvo životom biti negativno povezano s *helikopter roditeljstvom* majki u uvjetima niske majčinske topline, a pozitivno u uvjetima visoke majčinske topline kod djevojaka, ali ne i kod mladića. Ne očekuje se značajan moderacijski efekt topline očeva u odnosu *helikopter roditeljstva* očeva i zadovoljstva životom mladića i djevojaka.

4. Metoda

4.1 Sudionici

Podaci su prikupljeni ispunjavanjem *online* upitnika, a poveznica na upitnik je mladima dostavljena preko različitih društvenih mreža (Facebook, WhatsApp). Ukupno je u istraživanju sudjelovalo 495 osoba u dobi od 18 do 25 godina, prosječne dobi 21 godina ($M= 21.51$; $SD=2.05$). U uzorku je znatno veći broj djevojaka (431 djevojka, 87.1%) i studenata (89.99%), a velika većina sudionika se preselila u drugi grad zbog studija (80.16%). Sudionici navode kako njihova nuklearna obitelji u najvećoj mjeri uključuje oba roditelja (88.88%) te da pretežito imaju kontakt s oba roditelja (87.07 %). Manji dio sudionika navodi da ima odnos isključivo s majkom (11.11%) ili ocem (1.82%). Sukladno razlikama u strukturi obitelji, prikupljeni su različiti podaci za procjene roditeljskog ponašanja majki i očeva.

4.2 Mjerni instrumenti

4.2.1 Upitnik *helikopter roditeljstva* (*Helicopter Parenting Scale*, Padilla-Walker i Nelson, 2012)

U ovom se istraživanju kao mjera *helikopter roditeljstva* koristio Upitnik *helikopter roditeljstva* (*Helicopter Parenting Scale*, Padilla-Walker i Nelson, 2012) koji se sastoji od 10 čestica koje opisuju u kojoj mjeri roditelji donose važne odluke umjesto svoje djece ('*Moj/a otac/ majka posreduje u rješavanju sukoba s mojim cimerima ili prijateljima.*'). Pet pitanja se odnosi na procjenu majčinog, a pet na procjenu očevog *helikopter roditeljstva*. Od sudionika se tražilo da iznesu stupanj slaganja sa svakom tvrdnjom na skali od 1 (*Uopće se ne slažem*) do 5 (*U potpunosti se slažem*). Konačan rezultat je prosjek na pripadajućim česticama zasebno za majke i očeve. Upitnik je preveden na hrvatski jezik (Beričić i Erceg, 2019), međutim, nisu dostupni podaci o faktorskoj strukturi upitnika. Stoga je provedena konfirmatorna faktorska analiza u programu Mplus 6.12 (Muthén i Muthén, 1998–2010) uz algoritam maksimalne vjerojatnosti (engl. *Maximum likelihood estimation method*), kako bi se provjerila predviđena dvofaktorska struktura. Korišteni indeksi pristajanja podataka modelu su *CFI* (*comparative fit index*; vrijednost veća od 0.90 označava adekvatno pristajanje), *SRMR* (*standardised root-mean-square residual*; vrijednost manja od 0.08 za adekvatno pristajanje) (Hu i Bentler, 1999) te *RMSEA* (*root-mean-square error of approximation*; vrijednost između 0.08 i 0.10 za osrednje pristajanje, između 0.05 i 0.08 adekvatno, a sve niže odlično pristajanje modela) (Browne i Cudeck, 1993). Provedenom analizom utvrđeno je da model samo po *SRMR* indeksu pristajanja adekvatno pristaje podacima ($\chi^2=414.338$, $df=34$, $p<0.001$; $CFI=0.753$, $RMSEA=0.15$ (90% C.I. 0.138-0.163), $SRMR=0.077$). Faktorska zasićenja čestica su statistički značajna, a kreću se u rasponu od nižih do visokih (0.38-0.79). Podaci za svaku pojedinu česticu dostupni su u Prilogu 1, Tablica 9.

Koeficijent unutarnje konzistencije u stranim istraživanjima iznosi 0.87 za majke, a 0.84 za očeve (Nelson, Padilla-Walker, i Nielson, 2015). U istraživanju Beričić i Erceg (2019), koeficijent unutarnje konzistencije iznosi 0.69 za majke i 0.67 za očeve, a u ovome istraživanju iznosi zadovoljavajućih 0.78 za procjenu *helikopter roditeljstva* majki te nešto niži 0.66 za *helikopter roditeljstvo* očeva. Dobiveni indikatori su prihvaćeni budući da je riječ o prvoj primjeni upitnika na hrvatskom uzorku, ali su zasigurno potrebne i daljnje provjere. Također,

prema Aikenu (1997), vrijednosti koeficijenta unutarnje konzistencije koje se kreću između 0.60 i 0.70 su prihvatljive kada se mjere koriste u istraživačke svrhe.

4.2.2 Upitnik roditeljske topline (Grolnick, Ryan i Deci, 1991; Robbins, 1994)

Mjera percepcije roditeljske topline dio je Upitnika percepcije roditelja (*Perceptions of Parents Scale*, Grolnick, Ryan i Deci, 1991; Robbins, 1994). Prijevod Upitnika percepcije roditelja preuzet je iz diplomskog rada (Vučković, 2015), međutim podaci o validaciji upitnika nisu dostupni. Stoga, kako bi se upitnik mogao validirati primijenjen je u cijelosti. Cjelokupni upitnik se sastoji se od 42 čestice koje se dijele u 6 subskala: *majčina angažiranost*, *majčino podržavanje autonomije*, *majčina toplina*, *očeva angažiranost*, *očeva podržavanje autonomije* te *očeva toplina*. Za potrebe ovog istraživanja koristile su se subskale majčine i očeve topline, koje sadržavaju po 6 čestica ('*Moja majka/otac me prihvaća i voli takvu/takvog kakva/kakav jesam.*'). Zadatak sudionika bio je naznačiti u kojoj mjeri na skali od 1 (*Uopće ne opisuje*) do 5 (*U potpunosti opisuje*) svaka čestica opisuje njihov odnos s roditeljem. Kako bi se validirao upitnik provedena je konfirmatorna faktorska analiza. Dobiveno je kako model pristaje podacima samo po *RMSEA* indikatoru ($\chi^2=4093.643$, $df=804$, $p<0.001$; $CFI=0.729$, $RMSEA=0.091$ (90% C.I. 0.088-0.094), $SRMR=0.081$), međutim, budući da je ovo prva primjena upitnika, faktorska struktura je prihvaćena. Zasićenja pojedinih čestica su statistički značajna, a kreću se od razmjerno niskih do visokih (0.19-0.82). Tablica 10 sadrži pojedinačna zasićenja svih čestica, a može se pronaći u Prilogu 1.

U stranim istraživanjima koeficijent unutarnje konzistencije za subskalu topline majki iznosi 0.86 te 0.89 za toplinu očeva (Robbins, 1994). Iako je skala korištena u hrvatskim istraživanjima (Vučković, 2015), faktorska struktura i koeficijenti pouzdanosti nisu navedeni. U ovom istraživanju koeficijent pouzdanosti za procjenu topline majki iznosi zadovoljavajućih 0.84, kao i za procjenu očeve topline 0.81.

4.2.3 Skala zadovoljstva životom (Penezić, 2002)

Skala zadovoljstva životom (Penezić, 2002) se sastoji od 20 čestica, 17 čestica se odnosi na procjene globalnog zadovoljstva (*'Zadovoljan/na sam svojim životom.'*), dok 3 čestice služe za procjenu situacijskog zadovoljstva (*'Da li Vam se posljednjih nekoliko tjedana dogodilo da ste bili zadovoljni jer ste nešto postigli.'*). Od sudionika se traži da izraze stupanj slaganja s pojedinom česticom na skali od 1 (*'uopće se ne slažem'*) do 5 (*'u potpunosti se slažem'*) za procjenu globalnog zadovoljstva. Situacijsko zadovoljstvo životom se procjenjuje na skali od 1 (*'Nikada mi se to nije dogodilo'*) do 5 (*'Uvijek mi se to događa'*). Konačan rezultat se računa kao suma svih čestica. Koeficijent unutarnje konzistencije u istraživanju Penezić, Slišković, Kevrić (2013) iznosi 0.91. U ovom istraživanju koeficijent pouzdanosti iznosi također visokih 0.91.

4.2.4 Skala depresivnosti (Lovibond i Lovibond, 1995a)

Skala depresivnosti dio je Skale depresivnosti, anksioznosti i stresa (*Depression, Anxiety and Stress Scale*, DASS- 21, Lovibond i Lovibond, 1995a). DASS – 21 se sastoji od 21 tvrdnje, kojima se ispituje razina depresivnosti (*'Bilo mi je teško započeti aktivnosti'*), anksioznosti (*'Osjetio/la sam da ne vrijedim mnogo kao osoba'*) i stresa (*'Bilo mi je teško smiriti se'*). Za potrebe ovog istraživanja koristila se jedino subskala depresivnosti koja se sastoji od ukupno 7 tvrdnji. Zadatak sudionika je označiti za svaku tvrdnju kako se osjećao u posljednjih tjedan dana, na ljestvici od 0 do 3 (*'Uopće se nije odnosilo na mene'* do *'Gotovo u potpunosti ili većinu vremena se odnosilo na mene'*). Koeficijent unutarnje konzistencije za subskalu depresivnosti iznosi 0.89 (Mamić, 2016), a u ovom istraživanju visokih 0.95.

5. Rezultati

Prvotne analize su se odnosile na testiranje normalnosti distribucija svih mjerenih varijabli. Rezultati za cjelokupan uzorak su prikazani u Tablici 1, dok su rezultati odvojeno za djevojke i mladiće prikazani u Prilogu 2 (Tablica 12).

Tablica 1 Deskriptivni podaci korištenih mjernih instrumenata

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	Minimum- Maksimum (Raspon rezultata)	Indeks asimetričnosti	Indeks spljoštenosti	Kolmogorov- Smirnov test
Helikopter roditeljstvo (otac)	440	1.61	0.56	1-3.6 (1-5)	1.04	0.72	.16*
Helikopter roditeljstvo (majka)	486	1.83	0.76	1-4.4 (1-5)	0.99	0.39	.15*
Roditeljska toplina (otac)	440	4.24	0.72	1-5 (1-5)	-1.27	1.77	.15*
Roditeljska toplina (majka)	486	4.44	0.66	1,33-5 (1-5)	-1.56	2.40	.21*
Depresivnost	495	12.71	11.01	0-42 (0-42)	0.98	0.02	.16*
Zadovoljstvo životom	495	63.67	13.66	17-85 (17-85)	-0.73	0.09	.08*

** $p < .01$, * $p < .05$

Iz prikazane Tablice 1 vidljivo je kako prema Kolmogorov-Smirnov testu normalnosti većina distribucija značajno odstupaju od normalne. Međutim, prema indeksima asimetričnosti i spljoštenosti, sve varijable zadovoljavaju uvjetima normaliteta, odnosno ni jedan indeks asimetričnosti nije veći od 3, a indeks spljoštenosti veći od 10 (Kline, 2005).

U svrhu odgovora na prvi problem, odnosno ispitivanja spolnih razlika u percepciji *helikopter roditeljstva* i topline majki i očeva, te zadovoljstva životom i depresivnosti kod djevojaka i mladića u razdoblju predodraslosti, korišten je t-test za nezavisne uzorke. Prije provedbe analize, budući da je razlika u veličini uzorka mladića i djevojaka velika, proveden je Levenov test kako bi se testirala homogenost varijanci. Budući da je zadovoljena homogenost za sve ispitivane varijable (Prilog 2, Tablica 13), u daljnjim su analizama korištene standardne parametrijske analize.

Tablica 2 Prikaz rezultata testiranja spolnih razlika u percepciji *helikopter roditeljstva* i topline majki i očeva, te zadovoljstva životom i depresivnosti kod mladih u razdoblju predodraslosti

	<i>N</i> (Mladići)	<i>N</i> (Djevojke)	<i>M</i> (Mladići)	<i>M</i> (Djevojke)	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
Helikopter roditeljstvo (otac)	60	380	1.59	1.61	-0.34	438	0.73
Helikopter roditeljstvo (majka)	62	424	1.75	1.84	-0.84	484	0.40
Roditeljska toplina (otac)	60	380	3.95	4.29	-3.44	438	0.00
Roditeljska toplina (majka)	62	424	4.27	4.47	-2.21	484	0.03
Depresivnost	64	431	12.31	12.77	-0.31	493	0.76
Zadovoljstvo životom	64	431	60.41	64.16	-2.06	493	0.04

Kao što je vidljivo iz Tablice 2, nije utvrđena statistički značajna razlika mladića i djevojaka u percepciji *helikopter roditeljstva* majki i očeva i depresivnosti. Utvrđena je statistički značajna razlika u percipiranoj toplini majki i očeva kao i procjeni zadovoljstva životom. Djevojke percipiraju više razine topline u odnosu s očevima i majkama u odnosu na mladiće te su zadovoljnije svojim životom.

U svrhu odgovora na drugi problem, odnosno ispitivanja razlika u procjeni roditeljskog ponašanja majki i očeva (tzv. *helikopter roditeljstvu* i topline) korišten je t-test za zavisne uzorke.

Tablica 3 Rezultati t-testa za zavisne uzorke u procjeni *helikopter ponašanja* te roditeljske topline očeva i majki

	<i>N</i>	<i>M</i> (otac)	<i>M</i> (majka)	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
Helikopter roditeljstvo (prema procjeni mladića)	58	1.58	1.78	-12.57	57	0.01
Helikopter roditeljstvo (prema procjeni djevojaka)	373	1.62	1.89	-8.02	372	0.00
Roditeljska toplina (prema procjeni mladića)	58	3.93	4.26	-3.14	57	0,00
Roditeljska toplina (prema procjeni djevojaka)	373	4.29	4.48	-5.51	372	0,00

Rezultati pokazuju kako postoji statistički značajna razlika u percipiranom *helikopter roditeljstvu* očeva u odnosu na majke kao i percipiranoj toplini očeva u odnosu na majke i kod mladića i kod djevojaka. I mladići i djevojke percipiraju kod svojih majki više razine *helikopter roditeljstva* i topline u odnosu na očeve.

U svrhu odgovora na treći istraživački problem, odnosno utvrđivanja obrazaca povezanosti između *helikopter ponašanja* majki i očeva, topline majki i očeva, depresivnosti i zadovoljstva životom, izračunati su Pearsonovi koeficijenti korelacije.

Tablica 4 Prikaz Pearsonovih koeficijenata korelacije između *helikopter ponašanja* majki i očeva, topline majki i očeva, depresivnosti i zadovoljstva životom kod mladića i djevojaka
($N_{\text{mladići}}=58/N_{\text{djevojke}}=373$)

	1	2	3	4	5	6
1.Helikopter roditeljstvo (otac)	-	0.67*	0.18	-0.14	0.10	-0.10
2.Helikopter roditeljstvo (majka)	0.59*	-	0.05	0.10	0.14	-0.01
3.Roditeljska toplina (otac)	0.13*	-0.07	-	0.38*	-0.42*	0.44*
4.Roditeljska toplina (majka)	0.01	0.06	0.52*	-	-0.32*	0.53*
5.Depresivnost	-0.04	0.03	-0.30*	-0.33*	-	-0.61*
6.Zadovoljstvo životom	0.07	-0.02	0.44*	0.38*	-0.72*	-

Napomena: Rezultati iznad dijagonale odnose se na mladiće, a rezultati ispod dijagonale na djevojke.

** $p < .01$, * $p < .05$

Iz Tablice 4 je vidljivo kako na poduzorku mladića u razdoblju predodraslosti, *helikopter roditeljstvo* očeva i majki nije značajno povezano s toplinom očeva i majki, procijenjenim zadovoljstvom životom te depresivnosti. Sličan obrazac povezanosti utvrđen je i na poduzorku djevojka, uz iznimku topline očeva koja je nisko pozitivno povezana s *helikopter roditeljstvom* očeva. Točnije, djevojke koje percipiraju više *helikopter roditeljstvo* očeva percipiraju višu toplinu očeva. *Helikopter roditeljstvo* očeva značajno umjereno korelira s *helikopter roditeljstvom* majki kod obje skupine sudionika. Drugim riječima, mladi koji percipiraju više razine *helikopter roditeljstva* očeva, percipiraju i više razine *helikopter roditeljstva* majki. Nadalje, roditeljska toplina očeva je umjereno, pozitivno povezana s roditeljskom toplinom majki, dok obje mjere pozitivno koreliraju sa zadovoljstvom životom, a negativno s depresivnosti. Mladići i djevojke koji procjenjuju višu izraženost topline kod očeva također percipiraju i više razine topline majki te su zadovoljniji životom i manje depresivni. Također, zadovoljstvo životom umjereno, negativno korelira s depresivnosti. Drugim riječima, mladići i djevojke koji su zadovoljniji svojim životom navode niže razine depresivnosti.

U svrhu odgovora na četvrti problem, odnosno provjere moderatorske uloge topline majki i očeva u odnosu tzv. *helikopter roditeljstva* majki i očeva i depresivnosti djevojaka i mladića u razdoblju predodraslosti, provedena je hijerarhijska regresijska analiza. S obzirom da se mladići

i djevojke razlikuju u percipiranoj toplini majki i očeva te sukladno istraživanjima navedenima u uvodnom dijelu koja govore o različitostima u odnosu roditelja prema kćerima u odnosu na sinove, daljnje analize su provedene odvojeno na poduzorcima mladića i djevojaka. Prije provedbe regresijske analize, bilo je potrebno centrirati prediktor i moderator, kako bi interpretacija rezultata bila jasnija. Centriranje je postupak u kojem se od sirovih rezultata oduzme njihova aritmetička sredina. Sljedeći korak bio je stvaranje nove varijable, koja je nositelj interakcije, a koju dobijemo tako što pomnožimo centrirane rezultate prediktorske i moderatorske varijable (Frazier, Tix i Barron, 2004). Nakon navedenih koraka provedena je hijerarhijska regresijska analiza u kojoj su u prvom koraku uvedene prediktorske i moderatorske varijable. Sljedeći korak bilo je uvođenje interakcije *helikopter roditeljstva* očeva i topline očeva te *helikopter roditeljstva* majki i topline majki (Nelson, Padilla-Walker i Nielson, 2015).

Tablica 5 Prikaz rezultata hijerarhijske regresijske analize s *helikopter roditeljstvom* majki i očeva kao prediktorima, toplinom očeva i majki kao moderatorima te depresivnosti kao kriterijem na uzorku mladića (N=58)

	Depresivnost		
	1.korak	2.korak	r_{sp}
	<i>B</i>	<i>B</i>	
Roditeljska toplina (otac)	-5.11*	-4.99*	-0.28*
Helikopter roditeljstvo (otac)	1.03	1.66	0.05
Roditeljska toplina (majka)	-2.93	-2.72	-0.14
Helikopter roditeljstvo (majka)	1.98	1.91	0.09
Roditeljska toplina (otac)* Helikopter roditeljstvo (otac)		1.21	0.03
Roditeljska toplina (majka)* Helikopter roditeljstvo (majka)		1.28	0.05
R	0.49	0.49	
R ²	0.24	0.24	
Rc ²	0.17	0.15	
F	4.08**	2.72*	
ΔR^2		0.01	
F Δ		0.26	

Napomena: Prikazani su nestandardizirani koeficijenti regresije prema preporuci Frazier i sur., (2004).

** $p < .01$, * $p < .05$

Rezultati testiranja moderirajuće uloge topline očeva, odnosno topline majki u odnosu *helikopter roditeljstva* očeva, odnosno majki i depresivnosti mladića prikazani su u Tablici 5. U prvom koraku hijerarhijske regresijske analize jedino je toplina očeva ostvarila statistički značajan doprinos objašnjenju depresivnosti, dok se *helikopter roditeljstvo* očeva i majki te toplina majki nisu pokazali značajnim prediktorima depresivnosti mladića u razdoblju predodraslosti. Uvođenjem drugog bloka prediktora nije došlo do statistički značajne promjene u postotku objašnjene varijance. Također nije utvrđen moderatorski efekt topline očeva u odnosu *helikopter roditeljstva* očeva i depresivnosti mladića. Ni toplina majki nije značajan moderator u odnosu *helikopter roditeljstva* majki i depresivnosti mladića u razdoblju predodraslosti. Konačnom regresijskom jednadžbom moguće je objasniti 15% varijance depresivnosti kod mladića u razdoblju predodraslosti. Mladići koji svoje očeve percipiraju toplijim očevima navode niže razine depresivnosti.

Tablica 6 Prikaz rezultata hijerarhijske regresijske analize s *helikopter roditeljstvom* majki i očeva kao prediktorima, toplinom očeva i majki kao moderatorima te depresivnosti kao kriterijem na uzorku djevojaka ($N=373$)

	Depresivnost		
	1.korak	2.korak	r_{sp}
	B	B	
Roditeljska toplina (otac)	-2.52*	-2.37*	-0.12*
Helikopter roditeljstvo (otac)	-0.99	-1.27	-0.05
Roditeljska toplina (majka)	-4.17**	-4.05**	-0.20**
Helikopter roditeljstvo (majka)	0.93	0.76	0.04
Roditeljska toplina (otac)*		3.23*	0.11*
Helikopter roditeljstvo (otac)			
Roditeljska toplina (majka)*		-0.12	-0.01
Helikopter roditeljstvo (majka)			
R	0.37	0.38	
R^2	0.13	0.15	
Rc^2	0.12	0.13	
F	14.20**	10.43**	
ΔR^2		0.01	
F_{Δ}		2.65	

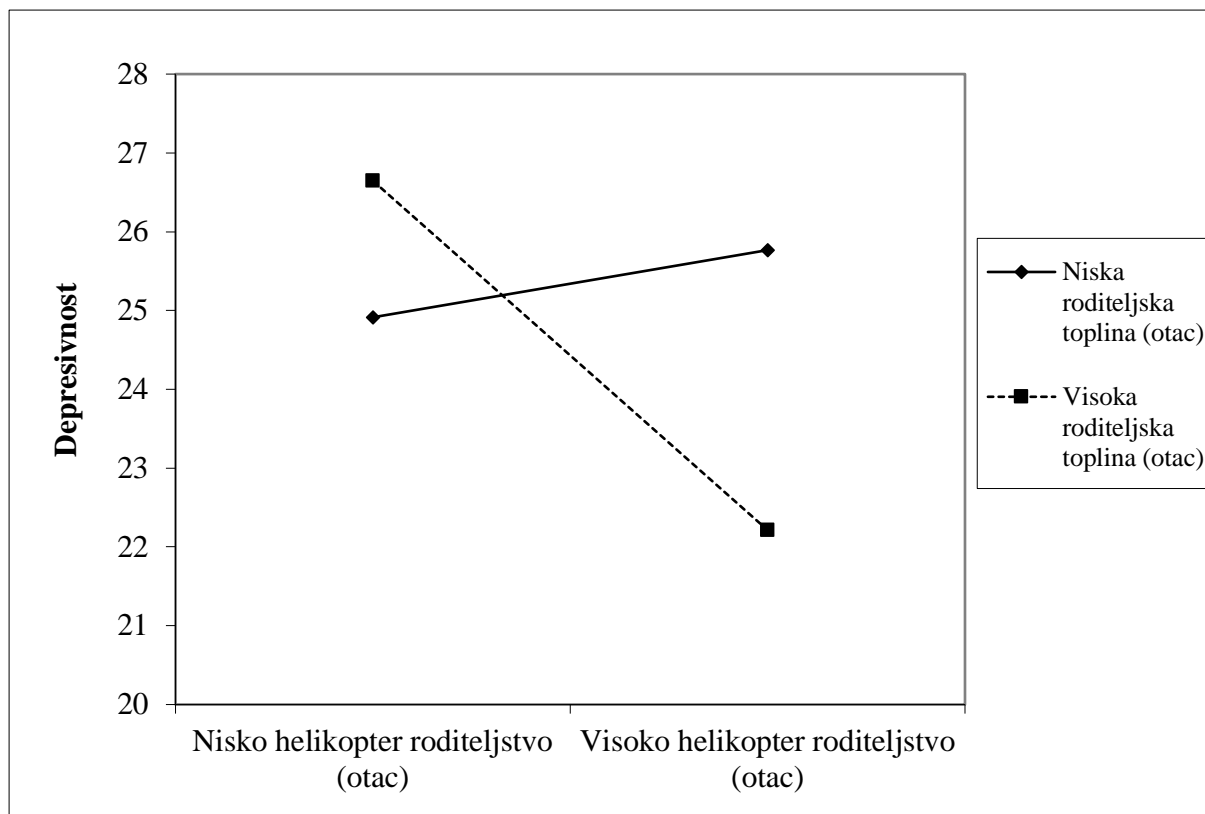
Napomena: Prikazani su nestandardizirani koeficijenti regresije prema preporuci Frazier i sur., (2004).

** $p < .01$, * $p < .05$

Iz Tablice 6 je vidljivo kako toplina očeva i toplina majki statistički značajno negativno doprinose objašnjenju depresivnosti djevojaka. S druge strane, nije utvrđen statistički značajan doprinos *helikopter roditeljstva* očeva i majki u objašnjenju depresivnosti djevojaka. Uvođenjem drugog bloka prediktora nije utvrđena statistički značajna promjena u postotku objašnjene varijance. Interakcija *helikopter roditeljstva* očeva i topline očeva statistički značajno doprinosi objašnjenju depresivnosti djevojaka. Stoga se može reći kako je toplina očeva statistički značajan moderator u odnosu *helikopter roditeljstva* i depresivnosti djevojaka u doba predodraslosti. S druge strane, interakcija *helikopter roditeljstva* majki i topline majki ne doprinosi značajno objašnjenju varijance depresivnosti. Konačnom regresijskom jednadžbom moguće je objasniti 13% varijance depresivnosti djevojaka u razdoblju predodraslosti. Djevojke koje percipiraju svoje majke i očeve toplijima su manje depresivne.

Kako bi se dalje razumjela interakcija *helikopter roditeljstva* očeva i topline očeva u objašnjenju depresivnosti kod djevojaka u razdoblju predodraslosti, korišten je grafički prikaz. U tu je svrhu upotrijebljen Excel predložak (dostupan na <http://www.jeremydawson.com/slopes.htm>) preporučen od strane Dawsona (2013). Kako bi se dobio interpretabilan graf, bilo je potrebno odabrati visoke i niske vrijednosti prediktora i moderatora, odnosno *helikopter roditeljstva* i topline očeva. Budući da ove mjere nemaju unaprijed poznate relevantne vrijednosti koje bi označavale visoku odnosno nisku razinu istih, korištena je uvriježena praksa odstupanja standardne devijacije od aritmetičke sredine (Frazier, Tix i Barron, 2004; Dawson, 2013). Drugim riječima, za nisku vrijednost roditeljske topline očeva se uzima $-1SD$, a visoku $+1SD$ te isto vrijedi i za *helikopter roditeljstvo* očeva. Dobiveni graf prikazan je na Slici 1.

Slika 1 Grafički prikaz interakcije *helikopter roditeljstva* očeva i topline očeva u predikciji depresivnosti djevojaka u razdoblju predodraslosti

Uz grafički prikaz, provedena je i analiza jednostavnog nagiba (Simple slope test) kako bi se provjerilo razlikuje li se značajno nagib pravaca od nule. Dobiveni rezultati upućuju da *helikopter roditeljstvo* očeva nije povezano s depresivnosti djevojaka u uvjetima $-1SD$ topline očeva (nagib=0.74, $p>0.05$). S druge strane, u uvjetima $+1SD$ *helikopter roditeljstvo* očeva je negativno povezano s depresivnosti djevojaka u razdoblju predodraslosti (nagib=-3.83, $p<0.05$). Drugim riječima, *helikopter roditeljstvo* očeva nije povezano s depresivnosti djevojaka kada djevojke ne percipiraju svoje očeve kao emocionalno tople. Međutim, kada djevojke percipiraju svoje očeve emocionalno toplima, izraženije *helikopter roditeljstvo* očeva je povezano s nižim razinama depresivnosti djevojaka. Važno je napomenuti kako su vrijednosti $\pm 1SD$ arbitrarne zbog čega testiranje nagiba pravca ne mora biti pravi pokazatelj odnosa prediktora i kriterija na svim razinama istih.

Posljednji problem bio je provjeriti moderatorsku ulogu topline majki i očeva u odnosu *helikopter roditeljstva* majki i očeva i zadovoljstva životom kod mladih u razdoblju predodraslosti. U tu svrhu korištena je hijerarhijska regresijska analiza nezavisno prikazana na poduzorcima mladića i djevojaka.

Tablica 7 Prikaz rezultata hijerarhijske regresijske analize s *helikopter roditeljstvom* majki i očeva kao prediktorima, toplinom očeva i majki kao moderatorima te zadovoljstvom životom kao kriterijem na uzorku mladića ($N=58$)

	Zadovoljstvo životom		
	1.korak	2.korak	r_{sp}
	B	B	
Roditeljska toplina (otac)	5.20*	5.16*	0.23*
Helikopter roditeljstvo (otac)	-2.58	-5.01	-0.12
Roditeljska toplina (majka)	7.23**	6.12*	0.34*
Helikopter roditeljstvo (majka)	0.02	0.45	0.02
Roditeljska toplina (otac)* Helikopter roditeljstvo (otac)		-2.11	-0.04
Roditeljska toplina (majka)* Helikopter roditeljstvo (majka)		-5.12	-0.21
R	0.60	0.65	
R^2	0.36	0.42	
Rc^2	0.31	0.35	
F	7.45**	6.16**	
ΔR^2		0.06	
F_{Δ}		2.65	

Napomena: Prikazani su nestandardizirani koeficijenti regresije prema preporuci Frazier i sur., (2004).

** $p < .01$, * $p < .05$

U tablici 7 možemo vidjeti kako toplina očeva i toplina majki statistički značajno pozitivno doprinose objašnjenju zadovoljstva životom, dok se *helikopter roditeljstvo* očeva i majki nisu pokazali značajnim prediktorima zadovoljstva životom mladića. Uvođenjem drugog bloka prediktora nije došlo do statistički značajne promjene u postotku objašnjene varijance. Interakcijski učinak topline očeva i *helikopter roditeljstva* očeva te topline majki i *helikopter roditeljstva* majki na zadovoljstvo životom kod mladića nisu se pokazali statistički značajnima. Konačnom regresijskom jednadžbom moguće je objasniti 34% varijance zadovoljstva životom mladića u razdoblju predodraslosti. Mladići koji svoje roditelje percipiraju toplijima navode više razine zadovoljstva životom.

Tablica 8 Prikaz rezultata hijerarhijske regresijske analize s *helikopter roditeljstvom* majki i očeva kao prediktorima, toplinom očeva i majki kao moderatorima te zadovoljstvom životom kao kriterijem na uzorku djevojaka ($N=373$)

	Zadovoljstvo životom		
	1.korak	2.korak	r_{sp}
	B	B	
Roditeljska toplina (otac)	6.16**	6.04**	0.26**
Helikopter roditeljstvo (otac)	1.09	1.51	0.05
Roditeljska toplina (majka)	4.32**	3.93**	0.16**
Helikopter roditeljstvo (majka)	-0.71	-0.59	-0.03
Roditeljska toplina (otac)*		-1.83	-0.07
Helikopter roditeljstvo (otac)			
Roditeljska toplina (majka)*		-2.64	-0.06
Helikopter roditeljstvo (majka)			
	R	0.48	0.49
	R^2	0.23	0.24
	Rc^2	0.22	0.23
	F	27.25**	19.38**
	ΔR^2		0.01
	F_{Δ}		3.05*

Napomena: Prikazani su nestandardizirani koeficijenti regresije prema preporuci Frazier i sur., (2004).

** $p < .01$, * $p < .05$

Iz Tablice 8 vidljivo je kako toplina očeva i toplina majki statistički značajno pozitivno doprinose objašnjenju zadovoljstva životom djevojaka. S druge strane, *helikopter roditeljstvo* očeva i majki se nisu pokazali prediktivnima. Uvođenjem drugog bloka prediktora došlo je do statistički značajne promjene u postotku objašnjene varijance od 1% ($\Delta R^2=0.01$, $p < 0.05$), međutim interakcijski učinak topline očeva i *helikopter roditeljstva* očeva te interakcijski učinak topline majki i *helikopter roditeljstva* majki ne doprinose značajno objašnjenju ukupne varijance. Konačnom regresijskom jednadžbom moguće je objasniti 23% varijance zadovoljstva životom djevojaka u razdoblju predodraslosti. Kao i na poduzorku mladića, djevojke koje percipiraju svoje majke i očeve toplijima, navode više razine zadovoljstva životom.

6. Rasprava

Helikopter roditeljstvo je relativno novi pojam, a opisuje preuključeno, kontrolirajuće ponašanje roditelja prema već odrasloj djeci. Posljednjih desetak godina je sve više istraživanja usmjereno na otkrivanje povezanosti *helikopter roditeljstva* i različitih pozitivnih i negativnih aspekata prilagodbe mladih. Depresivnost i zadovoljstvo životom djece najčešće su korišteni indikatori psihološke prilagodbe u ovim istraživanjima, međutim nalazi istraživanja nisu konzistentni. Jedno objašnjenje nedosljednosti nalaza istraživanja su ponudili Nelson i suradnici (2015), prema kojima odnos *helikopter roditeljstva* i prilagodbe djeteta varira ovisno o značajnom emocionalnom aspektu u odnosu djeteta i roditelja, odnosno o izraženosti topline roditelja. U skladu s ovom pretpostavkom, cilj ovog istraživanja bio je utvrditi odnos percepcije *helikopter roditeljstva* i nekih mjera psihološke prilagodbe (depresivnosti i zadovoljstva životom) mladih u razdoblju predodraslosti uz kontroliranje dimenzije topline u odnosu roditelja i mladih. Također, u istraživanju su zasebno ispitani doprinosi percepcije majčinog i očevog roditeljskog ponašanja (*helikopter roditeljstva* i topline).

Prvi problem istraživanja bio je ispitati spolne razlike u procjeni roditeljskog ponašanja majki i očeva (tzv. *helikopter roditeljstva* i topline) i zadovoljstva životom i depresivnosti kod mladih u razdoblju predodraslosti. Pretpostavljeno je da će djevojke percipirati oba roditelja toplijima u odnosu na mladiće, te je navedena pretpostavka i potvrđena. Istraživanja roditeljstva upućuju na to da se majke i očevi odnose drugačije prema kćerima u odnosu na sinove. Meesters i sur. (1995) navode kako djevojke percipiraju oba roditelja toplijima u odnosu na mladiće. Može se pretpostaviti kako je percepcija više razine topline roditelja kod djevojaka posljedica drugačije socijalizacije u odnosu na mladiće. Naime, roditelji potiču mušku djecu na istraživanje, kompetitivnost i neovisnost, dok kod ženske djece njeguju više toplinu i ekspresivnost (Huston, 1983; Huston i Alvarez, 1990; Meesters i sur., 1995). S druge strane, nisu se očekivale spolne razlike u percipiranoj razini *helikopter roditeljstva* majki i očeva. Navedena pretpostavka je potvrđena, nije utvrđeno postojanje značajne razlike u percipiranoj razini *helikopter roditeljstva* mladića u odnosu na djevojke. Rezultati su u skladu s dosadašnjim istraživanjima (Schiffirin i sur., 2019). Unatoč konzistentnosti nalaza, oni su iznenađujući ako se u obzir uzmu već navedene razlike u socijalizaciji mladića i djevojaka. Također, prema hipotezi o jačanju (*intensification*) spolnih uloga (Hill i Lynch, 1983), u razdoblju adolescencije socijalizacijom se teži potvrditi tradicionalne spolne uloge, zbog čega bi razlike u ponašanju roditelja prema

djeci različitog spola trebale biti još izraženije. Moguće je da ovakve razlike i postoje, ali ih djeca smatraju primjerenima jer sami imaju različite norme, koje ovise o spolu, prema kojima procjenjuju prikladnost roditeljskog ponašanja. Prvi dio problema odnosio se na spolne razlike u procjeni roditeljskog ponašanja, dok se drugi dio odnosio na spolne razlike u samoprocjeni zadovoljstva životom i depresivnosti mladih. Pretpostavljeno je kako neće biti spolnih razlika u zadovoljstvu životom mladića i djevojaka. Međutim, utvrđeno je kako su djevojke u ovom istraživanju zadovoljnije svojim životom od mladića. Ovakvi rezultati su možda odraz činjenice da se mladićima i djevojkama pružaju različite mogućnosti u njihovoj sociokulturalnoj okolini. Ona skupina koja percipira da ima bolje mogućnosti, percipira i više razine zadovoljstva životom (Chang i sur., 2017). Nadalje, pretpostavljeno je da će djevojke biti depresivnije od mladića, međutim, u ovom istraživanju nisu utvrđene značajne razlike u samoprocjeni depresivnosti između mladića i djevojaka. Dobiveni rezultati nisu u skladu s rezultatima većine istraživanja koji konzistentno upućuju da djevojke doživljavaju više razine depresivnosti u razdoblju predodraslosti od mladića (npr. Al Khatib, 2013; World Health Organization, 2017; Wilkinson i Andersson, 2019; Jun, Sacco, Bright i Cunningham-Williams, 2019). Moguće je da su mladići koji su sudjelovali u istraživanju depresivniji od prosjeka za tu dobnu skupinu, zbog čega su se njihovi rezultati izjednačili s rezultatima djevojaka. U prilog ovome govore i već navedeni nalazi o nižem zadovoljstvu životom kod mladića u odnosu na djevojke, a poznato je da postoji značajna veza između zadovoljstva životom i depresivnosti (npr. Bratko i Sabol, 2006; Mahmoud i sur., 2012; Zawawi i Hamaideh, 2009; Al Khatib, 2013). Mahmoud i sur. (2012) navode kako pozitivne emocije proizlaze iz zadovoljstva koje se javlja kada percipiramo da su zadovoljene naše važne potrebe. Kada ne osjećamo zadovoljstvo, ne osjećamo ni pozitivne emocije. Također, moguće je ovakve rezultate objasniti načinom prikupljanja sudionika. Sudionici su regrutirani *online*, putem društvenih mreža. Poznato je da su žene sklonije sudjelovati u ovakvim i sličnim istraživanjima (Adams i Umbach, 2012; Saleh i Bista, 2017). Stoga, činjenica da je broj djevojaka koje su sudjelovale u istraživanju nadmašio broj mladića nije iznenađujuća. Međutim, potrebno je istaknuti kako i mladići i djevojke obuhvaćeni ovim istraživanjem navode relativno niske razine depresivnosti..

Drugi problem bio je ispitati značajnost razlika u procjeni roditeljskog ponašanja majki i očeva (tzv. *helikopter roditeljstvu* i topline). Pretpostavljeno je da će i mladići i djevojke percipirati više razine *helikopter roditeljstva* i topline majki u odnosu na očeve. Sukladno navedenim pretpostavkama, u ovom je istraživanju utvrđena značajna razlika u percepciji *helikopter*

roditeljstva i topline majki u odnosu na očeve. Točnije, mladići i djevojke percipiraju više razine *helikopter ponašanja* kod majki u odnosu na očeve. Nalazi su u skladu s dosadašnjim istraživanjima (Fingerman i sur., 2012; Klein i Pierce, 2009; Schiffrin i sur., 2019; van Ingen i sur., 2015; Somers i Settle, 2010). Naime, majke su općenito više uključene u živote svoje djece (Čudina-Obradović i Obradović, 2006), ali češće kontroliraju svoju djecu u odnosu na očeve (Dwairy i Achoui, 2010). Stoga, u istraživanjima *helikopter roditeljstva* treba uzimati u obzir jedinstven doprinos kako majčinstva, tako i očinstva. Nadalje, sukladno pretpostavljenom, utvrđeno je da mladići i djevojke percipiraju majke toplijim roditeljem. Istraživanja potvrđuju kako postoje spolni stereotipovi koji se odnose na roditeljstvo. Od majki se očekuje da budu tople i uključene odgajateljice, dok se od očeva očekuje da priskrbljuju za obitelj (Maume, 2011; Buchanan, McFarlane i Das, 2016). U skladu s navedenim, majke generalno više znaju o životima svoje djece te koriste manje verbalnih kazni i manje su hostile u odnosu na očeve (Nelson i sur., 2011). Također, majke provode više vremena sa svojom djecom te su sklonije pružanju emocionalne potpore svojim sinovima i kćerima, u odnosu na očeve koji preferiraju djeci pružiti instrumentalnu potporu (Buchanan, McFarlane i Das, 2016). Stoga ne iznenađuje kako djeca percipiraju majke toplijim roditeljem (Nelson i sur., 2011).

Treći problem bio je utvrditi obrasce povezanosti mjerenih varijabli (*helikopter ponašanja* i topline majki i očeva, topline majki i očeva, depresivnosti i zadovoljstva životom mladića i djevojaka). Pretpostavljeno je kako *helikopter roditeljstvo* majki i očeva neće biti povezano s toplinom majki i očeva ni kod mladića ni kod djevojaka. U skladu s navedenim pretpostavkama, nije utvrđena povezanost *helikopter roditeljstva* očeva i majki s toplinom očeva i majki kod mladića te povezanost *helikopter roditeljstva* majki i topline majki kod djevojaka. Padilla-Walker i Nelson (2012) su prvi naveli kako je istraživanje topline roditelja važno jer se pretpostavljalo da je visoka toplina jedna od glavnih odrednica *helikopter roditeljstva*. *Helikopter roditelji* su u medijima, ali i istraživanjima opisivani kao topli roditelji koji iznimno vole svoju djecu. Zbog iznimnih osjećaja prema djeci, žele djecu zaštititi i izvesti na 'pravi put'. Sukladno tome ne dopuštaju djeci da rade pogreške i sami istražuju, već visoko kontroliraju svoju djecu i ne podržavaju njihov razvoj autonomije. Iako postoje istraživanja kojima je potvrđeno kako su *helikopter roditelji* visoko kontrolirajući i ne podržavaju razvoj autonomije, veza *helikopter roditeljstva* i topline nije utvrđena. Ponuđena su neka druga objašnjenja izvora *helikopter ponašanja* roditelja. Kins, Soenens, i Beyers (2011) navode da su roditelji preuključeni jer se ne znaju nositi sa separacijskom anksioznošću, dok Padilla-Walker (2008) pretpostavlja da se *helikopter ponašanja* javljaju kada roditelji ne uspiju redefinirati legitimne

granice svog autoriteta. Međutim, suprotno pretpostavljenom, u ovom istraživanju utvrđena je pozitivna povezanost *helikopter roditeljstva* očeva i topline očeva kod djevojaka. Huston i Alvarez (1990) navode kako je djevojkama roditeljska toplina važnija nego mladićima te sukladno tome roditeljska toplina može imati veći utjecaj na djevojke. Također, poznato je kako su očevi u većoj mjeri uključeni u živote sinova (Čudina-Obradović i Obradović, 2006) te provode više vremena sa sinovima u odnosu na kćeri (Buchanan, McFarlane i Das, 2016). Stoga je moguće da djevojke percipiraju *helikopter ponašanja* očeva kao znakove veće uključenosti očeva, čime se ispunjava njihova potreba za povezanosti. Zanimljivo je da očevi koji više kontroliraju ponašanje svoje djece, procjenjuju sebe toplijim očevima (Kim, 2005). Nadalje, očekivano je kako neće postojati povezanost *helikopter roditeljstva* majki i očeva s depresivnosti i zadovoljstvom životom mladića i djevojaka. Sukladno očekivanom, u istraživanju nije potvrđena povezanost *helikopter roditeljstva* majki i očeva s depresivnosti i zadovoljstvom životom mladića i djevojaka. Iako postoje neki nalazi o izravnim vezama *helikopter roditeljstva* i depresivnosti i zadovoljstva životom, većina istraživanja potvrđuje kako ova veza postoji posredno preko različitih medijatora (LeMoyne i Buchanan, 2011; Willoughby i sur., 2015; Reed i sur., 2016; Yoo i Bingham, 2016; Hesse i sur., 2018). Schiffrin i sur. (2019) navode kako je *helikopter roditeljstvo* povezano s nižim zadovoljstvom životom i višom depresivnosti preko smanjenog osjećaja autonomije djeteta. Obiteljski kontekst u kojem roditelji kontinuirano „lebde“ nad djecom i upliću se u živote djece, uči mlade da se u životu oslanjaju na roditelje, odnosno da se okreću drugima za rješenje kada naiđu na probleme, jer ne vjeruju u vlastite sposobnosti. Posljedično, djeca ne razvijaju samoeфикаsnost i autonomiju, a niske razine samoeфикаsnosti i osjećaja autonomije povezane su s nižom psihološkom dobrobiti (Reed i sur., 2016; Schiffrin i sur., 2019). Naposljetku, očekivano je kako će toplina očeva i majki biti pozitivno povezana sa zadovoljstvom životom, a negativno s depresivnosti. Sukladno očekivanom, ovim je istraživanjem utvrđeno kako su mladići i djevojke koji percipiraju više razine topline majki i očeva zadovoljniji svojim životom i manje depresivni. Ovakvi rezultati su konzistentno dobiveni u nizu različitih istraživanja na raznim dobnim skupinama (Gray i Steinberg, 1999; Manzeske i Stright, 2009; Saha i sur., 2010; Stankov, 2013; Pang i Leung, 2015; Davis i sur., 2017; Wilkinson i Andersson, 2019). Emocionalno topli roditelji izražavaju naklonost prema svojoj djeci, brinu se za njih te su responzivni na emocije i ponašanja djece. Time potiču pozitivnu povezanost s djecom i promiču pozitivnu psihosocijalnu dobrobit djece (Kocayörük, Altıntasi İçbay, 2015).

Četvrti problem bio je provjeriti moderatorsku ulogu topline majki i očeva u odnosu tzv. *helikopter roditeljstva* majki i očeva i depresivnosti djevojaka i mladića u razdoblju predodraslosti. Očekivano je kako roditeljska toplina majki i roditeljska toplina očeva neće biti značajni moderator u odnosu *helikopter roditeljstva* majki i očeva i depresivnosti mladića. Sukladno pretpostavljenom, nije utvrđen značajan moderatorski efekt topline očeva u odnosu *helikopter roditeljstva* očeva i depresivnosti mladića, odnosno, moderatorski efekt topline majki u odnosu *helikopter roditeljstva* majki i depresivnosti mladića. S druge strane, očekivano je kako će toplina majki biti značajan moderator odnosa *helikopter roditeljstva* majki i depresivnosti djevojaka, a toplina očeva neće moderirati odnos *helikopter roditeljstva* očeva i depresivnosti djevojaka. Usprkos navedenim pretpostavkama, u ovom su istraživanju dobiveni upravo suprotni rezultati. Dok se toplina majki nije pokazala značajnim moderatorom odnosa *helikopter roditeljstva* majki i depresivnosti djevojaka, za toplinu očeva je utvrđeno da značajno moderira u odnosu *helikopter roditeljstva* očeva i depresivnosti djevojaka. Nepostojanje moderatorskog utjecaja topline roditelja u odnosima *helikopter roditeljstva* i depresivnosti mladića nije iznenađujuće s obzirom na to da su djevojke te koje su osjetljivije na toplinu roditelja (Huston i Alvarez, 1990; Nelson i sur., 2011). U istraživanjima u kojima su promatrani mladići i djevojke odvojeno, *helikopter roditeljstvo* se pokazalo povezanim isključivo sa psihološkom dobrobiti djevojaka (Kouros i sur., 2017). Također, neki autori navode kako su mladići osjetljiviji na negativne obiteljske interakcije u ranom djetinjstvu, dok su djevojke osjetljivije u adolescenciji i u doba predodraslosti (Costa i sur., 2015; Kouros i sur., 2017).

S obzirom na već prije navedene nalaze o tome da *helikopter roditelji* nisu inherentno topli roditelji (Padilla-Walker i Nelson, 2012), Nelson i sur. (2015) su pretpostavili kako je upravo toplina roditelja u podlozi nekonzistentnosti nalaza o povezanosti *helikopter roditeljstva* i pozitivnih i negativnih ishoda djece. Naime, autori su pretpostavili da u uvjetima niske topline *helikopter roditeljstvo* negativno utječe na prilagodbu djece, dok u uvjetima visoke topline *helikopter roditeljstvo* pozitivno utječe na prilagodbu djece. U svom su istraživanju potvrdili kako roditeljska toplina moderira u odnosu *helikopter roditeljstva* i pokazatelja prilagodbe mladih isključivo kada se radi o majkama. U ovom je istraživanju dobiveno upravo suprotno, roditeljska toplina oca se pokazala kao značajan moderator odnosa *helikopter roditeljstva* očeva i depresivnosti djevojaka. Također, postoje nalazi da je kontrolirajuće ponašanje majki povezano s depresivnim simptomima isključivo kod djevojaka (Mandara i Pikes 2008). Sukladno navedenom, iznenađujući su rezultati o nepostojanju moderatorskog utjecaja topline majki, odnosno značajnom moderatorskom utjecaju topline oca u odnosu *helikopter roditeljstva*

majki i očeva i depresivnosti djevojaka. Veneziano (2000) navodi kako je očinska toplina u nizu istraživanja bila u većoj mjeri povezana s ishodima djeteta od majčinske. Također, mladići imaju dobre odnose s očevima, dok kćeri češće osjećaju kako ih očevi ne razumiju i ne prihvaćaju. Iz toga proizlazi kako odnos s očevima i majkama može različito utjecati na mladiće i djevojke. Primjerice, veza roditeljske kontrole i antisocijalnog ponašanja adolescentica je izraženija kada su u pitanju očevi u odnosu na majke (Kosterman i sur., 2004). U ovom je istraživanju utvrđeno kako *helikopter roditeljstvo* očeva i depresivnost djevojaka nisu povezani kada djevojke percipiraju svoje očeve nisko na toplini. Kada djevojke svoje očeve percipiraju toplijima, visoko *helikopter roditeljstvo* očeva je povezano s manjim razinama depresivnosti djevojaka. Moguće je da se, kada su očevi topli prema svojim kćerima, njihovo preoključivanje u život djevojaka interpretira kao znak ljubavi, a ne kao neprimjereno preoključeno ponašanje, zbog čega nije ugrožen osjećaj autonomije kod djevojaka. Također, iako su u istraživanjima i majčinska i očinska toplina značajni prediktori depresivnosti kod adolescenata, veza s očevom toplinom je izraženija od veze s majčinom toplinom (Quach i sur., 2015). Ovakvi nalazi potvrđeni su i u istraživanjima *helikopter roditeljstva*, gdje je ustanovljeno kako očinsko *helikopter ponašanje* u većoj mjeri doprinosi predviđanju *burnout*-a mladih u odnosu na majčinsko (Love, May, Cui i Fincham, 2020).

Posljednji problem bio je provjeriti moderatorsku ulogu emocionalne topline majki i očeva u odnosu tzv. *helikopter roditeljstva* majki i očeva i zadovoljstva životom djevojaka i mladića u razdoblju predodraslosti. S obzirom na to da je problem postavljen na osnovu iste teorijske pozadine opisane u prethodnom problemu, očekivani rezultati će se kratko prokomentirati. Nije utvrđen značajan moderatorski efekt topline očeva u odnosu *helikopter roditeljstva* očeva i zadovoljstva životom mladića, odnosno, moderatorski efekt topline majki u odnosu *helikopter roditeljstva* majki i zadovoljstva životom mladića. Rezultati su očekivani s obzirom na već navedene nalaze o tome da su djevojke osjetljivije na toplinu roditelja (Huston i Alvarez, 1990; Nelson i sur., 2011) i na negativne obiteljske interakcije (Costa i sur., 2015; Kouros i sur., 2017). Sukladno nalazima Nelsona i sur. (2015), toplina očeva nije značajan moderator u odnosu *helikopter roditeljstva* očeva i zadovoljstva životom djevojaka. Međutim, suprotno očekivanom, toplina majki nije značajan moderator odnosa *helikopter roditeljstva* majki i zadovoljstva životom djevojaka. Prema nekim nalazima, djevojke su sklone procjenjivanju odnosa s majkom u pozitivnom svjetlu (Manzeske i Stright, 2009), a djevojke koje su sudjelovale u istraživanju su procijenile svoje majke izrazito toplima (Vidi Prilog 2).

Na kraju je potrebno istaknuti i određena ograničenja ovoga istraživanja. Za početak, važno je naglasiti da su podaci u ovom istraživanju prikupljeni *online* ispitivanjem. Glavni nedostatak *online* istraživanja je nereprezentativnost uzorka i nemogućnost kontrole sudionika. U konačnom uzorku postoji velika razlika u broju mladića i djevojaka. Također, sudionici su pretežito studenti, što ne odražava populaciji mladih u razdoblju predodraslosti. Sudionici *online* istraživanja češće daju nepromišljene odgovore i nemarni su u svom odgovaranju (Ward i Meade, 2018). Nadalje, u istraživanju su korištene mjere samoprocjene, u kojima su sudionici trebali procijeniti ponašanje svojih roditelja. Stoga je preporuka za buduća istraživanja da se u analize uključe i samoprocjene roditelja, kako bi se dobio detaljniji uvid u odnos roditelj-dijete. Doprinos ovog istraživanja je odvajanje učinaka roditeljstva majki i očeva, kao i zasebno proučavanje mladića i djevojaka. Također, u sklopu provedbe ovog istraživanja validirane su dvije skale, *Upitnik helikopter roditeljstva* te *Upitnik percepcije roditelja*. Preporuka za buduća istraživanja je uvođenje kontrolnih varijabli statusa studenta i mjesta prebivališta. Naime, postoje neke naznake da studenti i mladi koji žive s roditeljima doživljavaju više *helikopter ponašanja* roditelja (Padilla-Walker, Nelson i Carroll, 2012; Padilla-Walker i sur., 2014).

7. Zaključci

1. Dobiveni rezultati ukazuju da djevojke percipiraju više razine roditeljske topline očeva i majki i zadovoljnije su životom u odnosu na mladiće. S druge strane, djevojke i mladići se ne razlikuju u percepciji *helikopter roditeljstva* očeva i majki te u procjeni depresivnosti.

2. Utvrđeno je kako mladići i djevojke percipiraju više razine *helikopter roditeljstva* i topline majki u odnosu na očeve.

3. Dobiveni rezultati ukazuju da mladići i djevojke koji percipiraju više razine roditeljske topline majki i očeva navode više razine zadovoljstva životom i niže razine depresivnosti. Kada je riječ o percipiranom *helikopter roditeljstvu* majki i očeva, nije utvrđena povezanost s toplinom majki i očeva, depresivnosti i zadovoljstvom životom kod mladića i djevojaka. S druge strane, djevojke koje percipiraju više razine *helikopter roditeljstva* očeva percipiraju svoje očeve toplijima.

4. Dobiveni rezultati ukazuju da toplina očeva moderira u odnosu *helikopter roditeljstva* očeva i depresivnosti djevojaka. *Helikopter roditeljstvo* očeva nije povezano s depresivnosti djevojaka kada djevojke ne percipiraju svoje očeve kao tople. Međutim, kada djevojke percipiraju svoje očeve toplima, izraženije *helikopter roditeljstvo* očeva je povezano s nižim razinama depresivnosti djevojaka. Toplina očeva nije moderator u odnosu *helikopter roditeljstva* očeva i depresivnosti mladića. Također, toplina majki nije moderator odnosa *helikopter roditeljstva* majki i depresivnosti mladića i djevojaka.

5. Utvrđeno je da toplina majki nije moderator odnosa *helikopter roditeljstva* majki i zadovoljstva životom mladića i djevojaka. Također, toplina očeva nije se pokazala značajnim moderatorom u odnosu *helikopter roditeljstva* očeva i zadovoljstva životom mladića i djevojaka.

8. Literatura

- Adams, M. J. D. i Umbach, P. D. (2012). Nonresponse and online student evaluations of teaching: Understanding the influence of salience, fatigue, and academic environments. *Research in Higher Education*, 53(5), 576–591.
- Aiken, L. R. (1997). *Psychological testing and assessment*. Boston: Allyn & Bacon.
- Ajduković, M., Ručević, S. i Majdenić, M. (2013). Odnos depresivnosti, zdravlja i funkcionalne sposobnosti korisnika domova za starije i nemoćne osobe. *Revija za socijalnu politiku*, 20(2), 149-165.
- Al Khatib, S. A. (2013). Satisfaction with life, self-esteem, gender and marital status as predictors of depressive symptoms among United Arab Emirates college students. *International Journal of Psychology and Counselling*, 5(3), 53-61.
- Ali, A. i Siraj, S. (2014). Role of Family Communications Including Parenting Styles on Consumer Socialization of Children: A Retrospective Look at Forty Years of Research. *Humanistic Management Network, Research Paper Series*, 2429335.
- Amato, P. R. (1994). Father-child relations, mother-child relations, and offspring psychological well-being in early adulthood. *Journal of Marriage and the Family*, 1031-1042.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469.
- Arnett, J. J. (2006a). Emerging Adulthood: Understanding the New Way of Coming of Age. U J. J. Arnett i J. L. Tanner (Eds.), *Emerging adults in America: Coming of age in the 21st century* (pp. 3–19). Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Arnett, J. J. (2010). Emerging adulthood (s). *Bridging cultural and developmental approaches to psychology: New syntheses in Theory, Research, and Policy*, 255-275.
- Arnett, J. J. (2014). Presidential address: The emergence of emerging adulthood: A personal history. *Emerging Adulthood*, 2(3), 155-162.
- Arnett, J. J. (2014). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. Oxford: Oxford University Press.

- Barber, B. K. (1996). Parental psychological control: Revisiting a neglected construct. *Child Development*, 67(6), 3296-3319.
- Barber, B. K. i Harmon, E. L. (2002). Violating the self: Parental psychological control of children and adolescents. U B. K. Barber (ur.), *Intrusive parenting: How psychological control affects children and adolescents* (str. 15–52). American Psychological Association.
- Bartoszuk, K., Deal, J. E. i Yerhot, M. (2019). Parents' and College Students' Perceptions of Support and Family Environment. *Emerging Adulthood*, 2(3),1-12.
- Baumrind D. (1978). Parental Disciplinary Patterns and Social Competence in Children. *Youth & Society*, 9 (3), 239-276.
- Baumrind, D. (1971). Current Patterns of Parental Authority. *Developmental Psychology Monograph*, 4 (1), 1-103.
- Bayer, J. K., Sanson, A. V. i Hemphill, S. A. (2006). Parent influences on early childhood internalizing difficulties. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 27(6), 542-559.
- Bayram, N. i Bilgel, N. (2008). The prevalence and socio-demographic correlations of depression, anxiety and stress among a group of university students. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 43(8), 667-672.
- Becker, W. C. (1964). Consequences of Different Kinds of Parental Discipline. U M. L. Hoffman i L. W. Hoffman (ur.), *Review of Child Development* (str. 169-204.). New York: Russell Sage.
- Bennett, D., ur. (2007). National Survey of Student Engagement. *Experiences that matter: Enhancing student learning and success*, preuzeto 15. 12. 2019 s http://nsse.iub.edu/NSSE_2007_Annual_Report/docs/withhold/NSSE_2007_Annual_Report.pdf
- Beričić, A. i Erceg, I. (2019). Odraslost u nastajanju, status identiteta i roditeljska kontrola. *Primenjena psihologija*, 12(3), 305-326.
- Bradley-Geist, J. C. i Olson-Buchanan, J. B. (2014). Helicopter parents: An examination of the correlates of over-parenting of college students. *Education+ Training*, 56(4), 314-328.
- Bratko, D. i Sabol, J. (2006). Osobine ličnosti i osnovne psihološke potrebe kao prediktori zadovoljstva životom: rezultati on-line istraživanja. *Društvena istraživanja*, 15, 693-711.

- Brayfield, A. (1995). Juggling jobs and kids: The impact of employment schedules on fathers' caring for children. *Journal of Marriage and the Family*, 57(2), 321-332.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Browne, M. W. i Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. U K. A. Bollen i J. S. Long (ur.), *Testing Structural Equation Models* (str. 136-163). London: Sage Focus Editions.
- Buchanan, T., McFarlane, A. i Das, A. (2016). A counterfactual analysis of the gender gap in parenting time: Explained and unexplained variances at different stages of parenting. *Journal of Comparative Family Studies*, 47(2), 193-219.
- Campo, A. T. i Rohner, R. P. (1992). Relationships between perceived parental acceptance-rejection, psychological adjustment, and substance abuse among young adults. *Child Abuse & Neglect*, 16(3), 429-440.
- Chang, E. C., Yang, H. i Yu, T. (2017). Perceived interpersonal sources of life satisfaction in Chinese and American students: Cultural or gender differences?. *The Journal of Positive Psychology*, 12(4), 414-424.
- Corwyn, R. F. i Bradley, R. H. (2016). Fathers' autonomy support and social competence of sons and daughters. *Merrill-Palmer Quarterly*, 62(4), 359-387.
- Costa, S., Soenens, B., Gugliandolo, M. C., Cuzzocrea, F. i Larcán, R. (2015). The mediating role of experiences of need satisfaction in associations between parental psychological control and internalizing problems: A study among Italian college students. *Journal of Child and Family Studies*, 24(4), 1106-1116.
- Cui, M., Janhonen-Abruquah, H., Darling, C. A., Carlos Chavez, F. L. i Palojoki, P. (2019). Helicopter parenting and young adults' well-being: a comparison between United States and Finland. *Cross-Cultural Research*, 53(4), 410-427.
- Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden marketing-tehnička knjiga.
- Darling, N. i Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487.

- Davis, A. N., Rudy, D., Su-Russell, C. i Zhang, C. (2017). Chinese and European American Undergraduates' Perceptions of Maternal Warmth and Negativity as Predictors of Self-Esteem and Life Satisfaction. *Cross-Cultural Research*, 52(2), 192–212.
- Dawson, J. F. (2014). Moderation in management research: What, why, when, and how. *Journal of Business and Psychology*, 29(1), 1-19.
- Deci, E. L. i Ryan, R. M. (2008). Self-determination theory: A macrotheory of human motivation, development, and health. *Canadian Psychology/Psychologie Canadienne*, 49(3), 182.
- Dwairy, M. i Achoui, M. (2010). Parental control: A second cross-cultural research on parenting and psychological adjustment of children. *Journal of Child and Family Studies*, 19(1), 16-22.
- Fingerman, K. L., Cheng, Y. P., Wesselmann, E. D., Zarit, S., Furstenberg, F. i Birditt, K. S. (2012). Helicopter parents and landing pad kids: Intense parental support of grown children. *Journal of Marriage and Family*, 74(4), 880-896.
- Fischer, J. L., Forthun, L. F., Pidcock, B. W. i Dowd, D. A. (2007). Parent relationships, emotion regulation, psychosocial maturity and college student alcohol use problems. *Journal of Youth and Adolescence*, 36(7), 912.
- Forehand, R. i Nousiainen, S. (1993). Maternal and paternal parenting: Critical dimensions in adolescent functioning. *Journal of Family Psychology*, 7(2), 213.
- Galambos, N. L., Barker, E. T. i Krahn, H. J. (2006). Depression, self-esteem, and anger in emerging adulthood: seven-year trajectories. *Developmental psychology*, 42(2), 350.
- Garner, T. (2017). *The Relation of Helicopter Parenting to Depressive Symptomatology in Emerging Adults*. Neobjavljena doktorska disertacija. Alabama: University of South Alabama.
- Goldbeck, L., Schmitz, T. G., Besier, T., Herschbach, P. i Henrich, G. (2007). Life satisfaction decreases during adolescence. *Quality of Life Research*, 16(6), 969-979.
- Grant, N., Wardle, J. i Steptoe, A. (2009). The relationship between life satisfaction and health behavior: a cross-cultural analysis of young adults. *International Journal of Behavioral Medicine*, 16(3), 259-268.

- Gray, M. R. i Steinberg, L. (1999). Unpacking authoritative parenting: Reassessing a multidimensional construct. *Journal of Marriage and the Family*, 61(3), 574-587.
- Grolnick, W. S. (2009). The role of parents in facilitating autonomous self-regulation for education. *Theory and Research in Education*, 7(2), 164-173.
- Grolnick, W. S., Ryan, R. M. i Deci, E. L. (1991). Inner resources for school achievement: Motivational mediators of children's perceptions of their parents. *Journal of Educational Psychology*, 83(4), 508.
- Grossmann, K., Grossmann, K. E., Fremmer-Bombik, E., Kindler, H., Scheuerer-Englisch, H. i Zimmermann, A. P. (2002). The uniqueness of the child–father attachment relationship: Fathers' sensitive and challenging play as a pivotal variable in a 16-year longitudinal study. *Social Development*, 11(3), 301-337.
- Hart, C. H., Nelson, D. A., Robinson, C. C., Olsen, S. F. i McNeilly-Choque, M. K. (1998). Overt and relational aggression in Russian nursery-school-age children: Parenting style and marital linkages. *Developmental Psychology*, 34(4), 687-697.
- Hesse, C., Mikkelsen, A. C. i Saracco, S. (2018). Parent–Child Affection and Helicopter Parenting: Exploring the Concept of Excessive Affection. *Western Journal of Communication*, 82(4), 457-474.
- Hill, J. M., Lalji, M., van Rossum, G., van der Geest, V. R. i Blokland, A. A. (2015). Experiencing emerging adulthood in the Netherlands. *Journal of Youth Studies*, 18(8), 1035-1056.
- Hill, J.P. i Lynch, M.E. (1983) The Intensification of Gender-Related Role Expectations during Early Adolescence. U: J. Brooks-Gunn i A.C. Petersen (ur.), *Girls at Puberty* (201-228). Boston: Springer.
- Hind, B. Z. (2016). *Conceptualization, measurement, and effects of helicopter parenting on college students from the millennial generation*. Neobjavljena doktorska disertacija. Michigan: Western Michigan University.
- Hong, P. i Cui, M. (2020). Helicopter Parenting and College Students' Psychological Maladjustment: The Role of Self-control and Living Arrangement. *Journal of Child and Family Studies*, 29(2), 338-347.

- Hoover, E. (2008). Colleges Face Tough Sell to Freshmen, Survey Finds. *Chronicle of Higher Education*, 54(21), 123-133.
- Hu, L. T. i Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: a Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.
- Hu, T., Zhang, D., Wang, J., Mistry, R., Ran, G. i Wang, X. (2014). Relation between emotion regulation and mental health: a meta-analysis review. *Psychological Reports*, 114(2), 341-362.
- Huston, A. C. (1983). Sex-typing. U E. M. Hetherington (ur.), *Handbook of Child Psychology* (str. 387-467). New York: Wiley.
- Huston, A. C. i Alvarez, M. M. (1990). The socialization context of gender role development in early adolescence. U R. Montemayor, G. R. Adams i T. P. Gullotta (ur.), *From childhood to adolescence: A transitional period?* (str. 156-179). Newbury Park: Sage Publications.
- Inguglia, C., Ingoglia, S., Liga, F., Coco, A. L. i Cricchio, M. G. L. (2015). Autonomy and relatedness in adolescence and emerging adulthood: Relationships with parental support and psychological distress. *Journal of Adult Development*, 22(1), 1-13.
- Inguglia, C., Ingoglia, S., Liga, F., Coco, A. L., Cricchio, M. G. L., Musso, P. i Lim, H. J. (2016). Parenting dimensions and internalizing difficulties in Italian and US emerging adults: The intervening role of autonomy and relatedness. *Journal of Child and Family Studies*, 25(2), 419-431.
- Jun, H. J., Sacco, P., Bright, C. i Cunningham-Williams, R. M. (2019). Gender differences in the relationship between depression, antisocial behavior, alcohol use, and gambling during emerging adulthood. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 17(6), 1328-1339.
- Jung, E., Hwang, W., Kim, S., Sin, H., Zhang, Y. i Zhao, Z. (2019). Relationships among helicopter parenting, self-efficacy, and academic outcome in American and South Korean college students. *Journal of Family Issues*, 40(18), 2849-2870.
- Jung, E., Hwang, W., Kim, S., Sin, H., Zhao, Z., Zhang, Y. i Park, J. H. (2020). Helicopter Parenting, Autonomy Support, and Student Wellbeing in the United States and South Korea. *Journal of Child and Family Studies*, 29(2), 358-373.

- Kim, E. (2005). Korean American parental control: Acceptance or rejection? *ETHOS: Journal of the Society for Psychological Anthropology*, 33(3), 347–366.
- Kim, K. i Rohner, R. P. (2002). Parental Warmth, Control, and Involvement in Schooling. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 33(2), 127–140. doi:10.1177/0022022102033002001
- Kim, K. J., Conger, R. D., Lorenz, F. O. i Elder Jr, G. H. (2001). Parent–adolescent reciprocity in negative affect and its relation to early adult social development. *Developmental Psychology*, 37(6), 775-790.
- Kins, E., Beyers, W., Soenens, B. i Vansteenkiste, M. (2009). Patterns of home leaving and subjective well-being in emerging adulthood: The role of motivational processes and parental autonomy support. *Developmental Psychology*, 45(5), 1416-1429.
- Kins, E., Soenens, B. i Beyers, W. (2011). “Why do they have to grow up so fast?” Parental separation anxiety and emerging adults' pathology of separation-individuation. *Journal of Clinical Psychology*, 67(7), 647-664.
- Klein, M. B. i Pierce Jr, J. D. (2009). Parental care aids, but parental overprotection hinders, college adjustment. *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*, 11(2), 167-181.
- Kline, T. J. (2005). *Psychological testing: A practical approach to design and evaluation*. London: Sage Publications.
- Kocayörük, E. i Sümer-Hatipoğlu, Z. (2009). The effects of father involvement training on family functioning and adolescents' peer relations. *Journal of Theory and Practice in Education*, 5(1), 3–7.
- Kocayörük, E. i Sümer-Hatipoğlu, Z. (2009). The effects of father involvement training on family functioning and adolescents' peer relations. *Journal of Theory and Practice in Education*, 5(1), 3–7.
- Kocayörük, E., Altıntaş, E. i İçbay, M. A. (2015). The perceived parental support, autonomous-self and well-being of adolescents: A cluster-analysis approach. *Journal of Child and Family Studies*, 24(6), 1819-1828.

- Kosterman, R., Haggerty, K. P., Spoth, R. i Redmond, C. (2004). Unique influence of mothers and fathers on their children's antisocial behavior. *Journal of Marriage and Family*, 66(3), 762-778.
- Kouros, C. D., Pruitt, M. M., Ekas, N. V., Kiriaki, R. i Sunderland, M. (2017). Helicopter parenting, autonomy support, and college students' mental health and well-being: The moderating role of sex and ethnicity. *Journal of Child and Family Studies*, 26(3), 939-949.
- Kwon, K. A., Yoo, G. i Bingham, G. E. (2016). Helicopter parenting in emerging adulthood: Support or barrier for Korean college students' psychological adjustment?. *Journal of Child and Family Studies*, 25(1), 136-145.
- Lampert, J. N. (2009). *Parental attachment styles and traditional undergraduates' adjustment to college: Testing the "helicopter parent" phenomenon*. Neobjavljena doktorska disertacija. Oregon: School of Professional Psychology.
- Lee, J. i Kang, S. (2018). Perceived Helicopter Parenting and Korean Emerging Adults' Psychological Adjustment: The Mediation Role of Parent–Child Affection and Pressure from Parental Career Expectations. *Journal of Child and Family Studies*, 27(11), 3672-3686.
- LeMoyné, T. i Buchanan, T. (2011). Does “hovering” matter? Helicopter parenting and its effect on well-being. *Sociological Spectrum*, 31(4), 399-418.
- Love, H., May, R. W., Cui, M., & Fincham, F. D. (2020). Helicopter parenting, self-control, and school burnout among emerging adults. *Journal of Child and Family Studies*, 29(2), 327-337.
- Mahmoud, J. S. R., Staten, R. Topsy, Hall, L. A. i Lennie, T. A. (2012). The Relationship among Young Adult College Students' Depression, Anxiety, Stress, Demographics, Life Satisfaction, and Coping Styles. *Issues in Mental Health Nursing*, 33(3), 149–156.
- Mandara, J. i Pikes, C. L. (2008). Guilt trips and love withdrawal: Does mothers' use of psychological control predict depressive symptoms among African American adolescents? *Family Relations*, 57(5), 602–612.
- Martin, C. A. i Colbert, K. K. (1997). *Parenting: a life span perspective*. New York: McGraw-Hill Book Company.

- Matić, K. (2014). *Odnos religioznosti i zadovoljstva životom kod studenata*. Neobjavljeni doktorski rad. Osijek: Odjel za psihologiju Sveučilišta u Osijeku.
- Maume, D.J. (2011), Reconsidering the temporal increase in fathers' time with children. *Journal of Family and Economic Issues*, 32, 411-423.
- McGee, R. E. i Thopson, N. J. (2015). Peer reviewed: unemployment and depression among emerging adults in 12 states, Behavioral Risk Factor Surveillance System, 2010. *Preventing Chronic Disease*, 12 (38), 1-19.
- McGinley, M. (2018). Can hovering hinder helping? Examining the joint effects of helicopter parenting and attachment on prosocial behaviors and empathy in emerging adults. *The Journal of Genetic Psychology*, 179(2), 102-115.
- McLeod, B. D., Weisz, J. R. i Wood, J. J. (2007). Examining the association between parenting and childhood depression: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 27(8), 986-1003.
- Meesters, C., Muris, P. i Esselink, T. (1995). Hostility and perceived parental rearing behaviour. *Personality and Individual Differences*, 18(4), 567-570.
- Muthen, L. K. i Muthen, B. O. (1998–2010). *Mplus User's Guide*. 6th ed. Los Angeles: Muthen&Muthen.
- Nelson, L. J., Padilla-Walker, L. M. i Nielson, M. G. (2015). Is hovering smothering or loving? An examination of parental warmth as a moderator of relations between helicopter parenting and emerging adults' indices of adjustment. *Emerging Adulthood*, 3(4), 282-285.
- Nelson, L. J., Padilla-Walker, L. M., Carroll, J. S., Madsen, S. D., Barry, C. M. i Badger, S. (2007). "If you want me to treat you like an adult, start acting like one!" Comparing the criteria that emerging adults and their parents have for adulthood. *Journal of Family Psychology*, 21(4), 665–674.
- Nelson, L. J., Padilla-Walker, L. M., Christensen, K. J., Evans, C. A. i Carroll, J. S. (2011). Parenting in emerging adulthood: An examination of parenting clusters and correlates. *Journal of Youth and Adolescence*, 40(6), 730-743.
- Odenweller, K. G., Booth-Butterfield, M. i Weber, K. (2014). Investigating helicopter parenting, family environments, and relational outcomes for millennials. *Communication Studies*, 65(4), 407-425.

- Padilla-Walker, L. M. i Nelson, L. J. (2012). Black hawk down?: Establishing helicopter parenting as a distinct construct from other forms of parental control during emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 35(5), 1177-1190.
- Padilla-Walker, L. M., Son, D. i Nelson, L. J. (2019). Profiles of Helicopter Parenting, Parental Warmth, and Psychological Control During Emerging Adulthood. *Emerging Adulthood*, 3(4), 1-13.
- Pang, E. H.-Y. i Leung, M.-T. (2015). The relations of parental acceptance-rejection, 3 X 2 academic achievement goals, social achievement goals, life satisfaction, and learning strategies for undergraduates in Hong Kong. U J. M Montague i L. M Tan (ur.), *Applied Psychology: Proceedings of the 2015 Asian Congress of Applied Psychology (ACAP 2015)* (str. 239-267). Singapore: World Scientific Publishing.
- Quach, A. S., Epstein, N. B., Riley, P. J., Falconier, M. K. i Fang, X. (2015). Effects of parental warmth and academic pressure on anxiety and depression symptoms in Chinese adolescents. *Journal of Child and Family Studies*, 24(1), 106-116.
- Rapee, R. M. (1997). Potential role of childrearing practices in the development of anxiety and depression. *Clinical Psychology Review*, 17(1), 47-67.
- Ratelle, C. F., Simard, K. i Guay, F. (2013). University students' subjective well-being: The role of autonomy support from parents, friends, and the romantic partner. *Journal of Happiness Studies*, 14(3), 893-910.
- Reed, K., Duncan, J. M., Lucier-Greer, M., Fixelle, C. i Ferraro, A. J. (2016). Helicopter parenting and emerging adult self-efficacy: Implications for mental and physical health. *Journal of Child and Family Studies*, 25(10), 3136-3149.
- Reifman, A., Arnett, J. J. i Colwell, M. J. (2007). Emerging adulthood: Theory, assessment and application. *Journal of Youth Development*, 2(1), 37-48.
- Robbins, R. J. (1994). *An assessment of perceptions of parental autonomy support and control: Child and parent correlates*. Neobjavljeni doktorski rad. New York: University of Rochester.
- Rohner, R. P. i Pettengill, S. M. (1985). Perceived parental acceptance-rejection and parental control among Korean adolescents. *Child development*, 2(56) 524-528.

- Saha, R., Huebner, E. S., Suldo, S. M. i Valois, R. F. (2010). A longitudinal study of adolescent life satisfaction and parenting. *Child Indicators Research*, 3(2), 149-165.
- Saleh, A. i Bista, K. (2017). Examining Factors Impacting Online Survey Response Rates in Educational Research: Perceptions of Graduate Students. *Online Submission*, 13(2), 63-74.
- Schiffrin, H. H., Erchull, M. J., Sendrick, E., Yost, J. C., Power, V. i Saldanha, E. R. (2019). The effects of maternal and paternal helicopter parenting on the self-determination and well-being of emerging adults. *Journal of Child and Family Studies*, 28(12), 3346-3359.
- Schiffrin, H. H., Liss, M., Miles-McLean, H., Geary, K. A., Erchull, M. J. i Tashner, T. (2014). Helping or hovering? The effects of helicopter parenting on college students' well-being. *Journal of Child and Family Studies*, 23(3), 548-557.
- Schwartz, S. J. (2016). Turning point for a turning point: Advancing emerging adulthood theory and research. *Emerging Adulthood*, 4(5), 307-317.
- Segrin, C., Woszidlo, A., Givertz, M. i Montgomery, N. (2013). Parent and child traits associated with overparenting. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 32(6), 569-595.
- Soenens, B. i Vansteenkiste, M. (2010). A theoretical upgrade of the concept of parental psychological control: Proposing new insights on the basis of self-determination theory. *Developmental Review*, 30(1), 74-99.
- Somers, P. i Settle, J. (2010). The helicopter parent: research toward a typology. *College and University: The Journal of the American Association of Collegiate Registrars*, 86(2), 18–27.
- Sorić, I. (2014). *Samoregulacija učenja: možemo li naučiti učiti?*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Stankov, L. (2013). Depression and life satisfaction among European and Confucian adolescents. *Psychological Assessment*, 25(4), 1220.
- Stattin, H. i Kerr, M. (2000). Parental monitoring: A reinterpretation. *Child Development*, 71(4), 1072-1085.
- Svjetska zdravstvena organizacija (2017). *Depression and other common mental disorders: global health estimates*, preuzeto 20. 12. 2020. s https://www.who.int/mental_health/management/depression/prevalence_global_health_estimates/en/

- Van Ingen, D. J., Freiheit, S. R., Steinfeldt, J. A., Moore, L. L., Wimer, D. J., Knutt, A. D., Scapinello, S. i Roberts, A. (2015). Helicopter parenting: The effect of an overbearing caregiving style on peer attachment and self-efficacy. *Journal of College Counseling, 18*(1), 7-20.
- Veneziano, R. A. (2000). Perceived paternal and maternal acceptance and rural African American and European American youths' psychological adjustment. *Journal of Marriage and Family, 62*(1), 123-132.
- Veneziano, R. A. (2003). The importance of paternal warmth. *Cross-cultural Research, 37*(3), 265-281.
- Vučković, E. (2016). *Povezanost percepcije roditeljskog ponašanja i akademskog uspjeha studenata*. Neobjavljeni diplomski rad. Zadar: Odsjek za pedagogiju, Filozofski fakultet u Zadru.
- Ward, M. K., & Meade, A. W. (2018). Applying social psychology to prevent careless responding during online surveys. *Applied Psychology, 67*(2), 231-263.
- Wei, M., Russell, D. W. i Zakalik, R. A. (2005). Adult attachment, social self-efficacy, self-disclosure, loneliness, and subsequent depression for freshman college students: A longitudinal study. *Journal of Counseling Psychology, 52*(4), 602.
- Wilkinson, R. i Andersson, M. A. (2019). Adolescent Socioeconomic Status and Parent-Child Emotional Bonds: Reexamining Gender Differences in Mental Well-being during Young Adulthood. *Society and Mental Health, 9*(1), 95-110.
- Willoughby, B. J., Hersh, J. N., Padilla-Walker, L. M. i Nelson, L. J. (2015). "Back off"! Helicopter parenting and a retreat from marriage among emerging adults. *Journal of Family Issues, 36*(5), 669-692.
- Yap, M. B. H., Pilkington, P. D., Ryan, S. M. i Jorm, A. F. (2014). Parental factors associated with depression and anxiety in young people: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders, 156*, 8-23.
- Ye, S., Yu, L. i Li, K. K. (2012). A cross-lagged model of self-esteem and life satisfaction: Gender differences among Chinese university students. *Personality and Individual Differences, 52*(4), 546-551.

- Zawawi, J. A. i Hamaideh, S. H. (2009). Depressive symptoms and their correlates with locus of control and satisfaction with life among Jordanian college students. *Europe's Journal of Psychology*, 5(4), 71-103.
- Zienty, L. i Nordling, D. (2018). Fathers are helping, mothers are hovering: Differential effects of helicopter parenting in college first-year students. *Celebration of Learning*. Preuzeto 12. 12. 2019. s <https://digitalcommons.augustana.edu/celebrationoflearning/2018/posters/19>
- Zimmerman, D. W. i Zumbo, B. D. (1993). Rank transformations and the power of the Student t test and Welch t' test for non-normal populations with unequal variances. *Canadian Journal of Experimental Psychology/Revue canadienne de psychologie expérimentale*, 47(3), 523–539.

Prilog 1

Tablica 9 Faktorska zasićenja pojedinih čestica Upitnika *helikopter roditeljstva* (N=495)

Čestica	Standardizirana faktorska zasićenja, Otac	Standardizirana faktorska zasićenja, Majka
Moj otac/Moja majka:		
Donosi važne odluke umjesto mene (npr. gdje stanujem, gdje radim, koja predavanja upisujem).	0.38**	0.53**
Posreduje u rješavanju sukoba s mojim cimerima ili prijateljima.	0.58**	0.79**
Posreduje u rješavanju sukoba s mojim poslodavcem ili profesorima	0.68**	0.77**
Rješava bilo kakve krize ili probleme s kojima se suočim.	0.56**	0.58**
Traži mi posao ili pronalazi druge prilike za mene (npr. praksa, program studiranja u inozemstvu)	0.58**	0.60**

Napomena: ** $p < .001$, * $p < .05$

Tablica 10 Faktorska zasićenja pojedinih čestica *Upitnika percepcije roditelja* (N=495)

Čestice	Standardizirana faktorska zasićenja, Otac	Standardizirana faktorska zasićenja, Majka
Uključenost		
Moj otac/Moja majka pronalazi vremena za razgovor sa mnom.	0.81**	0.77**
Čini se da moj otac/moja majka ne misli na mene često.	0.41**	0.46**
Moj otac/Moja majka provodi mnogo vremena sa mnom.	0.77**	0.59**
Moj otac/Moja majka se često čini prezaposlenom da bi se brinuo/la za mene.	0.44**	0.43**
Moj otac/Moja majka nije baš upućen/a u moje brige.	0.61**	0.57**
Moj otac/Moja majka ulaže vrijeme i energiju kako bi mi pomogao/la.	0.82**	0.81**
Podržavanje autonomije		
Čini se da moj otac/moja majka zna kako se osjećam.	0.72**	0.73**
Moj otac/Moja majka mi pokušava govoriti kako da živim.	0.19**	0.29**
Moj otac/Moja majka mi, kada god je to moguće, dopušta da odlučujem o tome što ću napraviti.	0.63**	0.70**
Moj otac/Moja majka sasluša moje mišljenje i perspektivu kada imam problem.	0.83**	0.85**
Moj otac/Moja majka mi dopušta da sam/a odlučujem.	0.63**	0.67**
Moj otac/Moja majka inzistira da stvari radim na njegov/njen način.	0.44**	0.46**
Moj otac/Moja majka je obično voljna sagledati stvari s mog stajališta.	0.73**	0.82**
Moj otac/Moja majka mi pomaže da izaberem svoj put.	0.77**	0.73**
Moj otac/Moja majka nije baš osjetljiv/a na moje potrebe.	0.57**	0.58**
Toplina		
Moj otac/Moja majka me prihvaća i voli takvu/takvog kakva/kakav jesam.	0.70**	0.77**
Moj otac/Moja majka jasno pokazuje da me voli.	0.79**	0.79**
Moj otac/Moja majka čini da se osjećam posebno.	0.81**	0.80**
Moj otac/Moja majka često ne odobrava i ne prihvaća ono što činim.	0.41**	0.50**
Moj otac/Moja majka je obično sretan/na kad me vidi	0.70**	0.70**
Moj otac/Čini se da je moja majka jako razočaran/a sa mnom.	0.48**	0.63**

Napomena: ** $p < .001$, * $p < .05$

Tablica 11 Prikaz interkorelacija faktora Upitnika percepcije roditelja (N=495)

	Uključenost, Otac	Podržavanje autonomije, Otac	Toplina, Otac	Uključenost, Majka	Podržavanje autonomije, Majka	Toplina, Majka
Uključenost, Otac	-					
Podržavanje autonomije, Otac	0.69*	-				
Toplina, Otac	0.73*	0.83*	-			
Uključenost, Majka	0.42*	0.39*	0.47*	-		
Podržavanje autonomije, Majka	0.30*	0.39*	0.42*	0.66*	-	
Toplina, Majka	0.32*	0.41*	0.51*	0.76*	0.82*	-

Napomena: ** $p < .001$, * $p < .05$

Prilog 2

Tablica 12 Deskriptivni podaci korištenih mjernih instrumenata za mladiće i djevojke

	N		M		SD		Indeks asimetričnosti		Indeks spljoštenosti		Kolmogorov- Smirnov test	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Helikopter roditeljstvo (otac)	60	380	1.59	1.61	0.49	0.57	0.62	1.07	-0.43	0.76	0.13	0.17*
Helikopter roditeljstvo (majka)	62	424	1.75	1.84	0.75	0.76	1.26	0.96	1.58	0.27	0.16	0.16*
Roditeljska toplina (otac)	60	380	3.95	4.29	0.75	0.70	-1.13	-1.33	2.63	1.73	0.11*	0.15*
Roditeljska toplina (majka)	62	424	4.27	4.47	0.68	0.65	-0.93	-1.68	-0.15	3.01	0.24*	0.21*
Depresivnost	64	431	12.31	12.77	10.57	11.09	0.83	1.00	-0.10	0.03	0.15*	0.17*
Zadovoljstvo životom	64	431	60.41	64.16	12.45	13.78	-0.05	-0.83	-0.46	0.26	0.07	0.09*

** $p < .01$, * $p < .05$; M-mladići, Ž-djevojke

Tablica 13 Prikaz rezultata Levenova testa homogenosti varijanci

	<i>N</i> (Mladići)	<i>N</i> (Djevojke)	<i>F</i> (1, <i>df</i>)	<i>p</i>
Helikopter roditeljstvo (otac)	60	380	1.59	0.21
Helikopter roditeljstvo (majka)	62	424	0.59	0.44
Roditeljska toplina (otac)	60	380	0.38	0.54
Roditeljska toplina (majka)	62	424	1.82	0.18
Depresivnost	64	431	0,33	0.57
Zadovoljstvo životom	64	431	0.54	0.46